

ส่วนที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงมีพระราชดำริและได้พระราชทานแนวคิด แนวทางการปฏิบัติต่างๆ ให้กับปวงชนชาวไทย เพื่อเปลี่ยนการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับชุมชน ระดับองค์กร ระดับรัฐ ให้รอดพ้นจากวิกฤตและดำเนินอยู่ในสังคมได้อย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งได้มีการนำแนวพระราชดำริต่างๆ มาจัดทำเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อันมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาชนบท ตามแนวพระราชดำริที่เป็นต้นแบบของการนำแนวคิด และวิธีการพัฒนาชนบทอย่างครบวงจร หรือที่เรียกว่า “บริการรวมที่จุดเดียว” (ONE STOP SERVICES) เพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนผู้ยากไร้ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในพื้นที่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยเน้นการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ การเกษตร สิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมอาชีพ ซึ่งเป็นแนวพระราชดำริที่สำคัญและที่ได้ทรงดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2493 เป็นต้นมาจวบจนถึงปัจจุบันนี้ โดยที่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาหลายรูปแบบผ่านมาเป็นระยะเวลายาวนาน มีการดำเนินการที่ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับขั้นตอนตามความพร้อมของแต่ละท้องถิ่นเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนพออยู่พอกินและอยู่ได้ด้วยพึ่งพาตนเองทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ในขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยที่พระองค์ได้พระราชทานแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน เพื่อให้องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน สามารถสนองพระราชดำริได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2535 สหประชาชาติได้เน้นความสำคัญการพัฒนาทุกๆ ด้านของสังคมโลกในสามมิติ ได้แก่ มิติทางสังคม มิติทางเศรษฐกิจ และมิติทางสิ่งแวดล้อม โดยได้กำหนดให้เป็นแผนแม่บทการพัฒนาในระดับโลกในชื่อของแผนปฏิบัติการ 21 (AGENDA 21)

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ เกิดขึ้นจากการที่ทุกพระองค์ทรงมีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร เสมือนหนึ่งเป็นความทุกข์ของพระองค์ ทรงมีพระราชดำริที่จะพัฒนาความเป็นอยู่ของราษฎรให้เกิดความ “พออยู่พอกิน” ทรงใช้พระอัจฉริยภาพในด้านต่างๆ พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อประโยชน์สุขแก่ทุกชีวิตในประเทศไทยตลอดมา ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนพออยู่พอกินและอยู่ได้ด้วยพึ่งพาตนเอง ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนมุ่งไปสู่วิถีแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainability)

ขณะที่ในด้านการศึกษาก็ให้ความสำคัญกับมิติการพัฒนาตามแนวทางนี้เช่นกัน โดยได้กำหนดสาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับที่แก้ไข ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 มาตรา 6 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และมาตรา 7 ได้ระบุว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง ความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส โดยให้บริการจัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส ทั้งระบบได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ มีทักษะชีวิตที่ดี พึ่งตนเองได้ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรี มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยน้อมนำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาจัดรูปแบบแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ เพื่อเป็นการสนองพระราชปณิธานและเผยแพร่พระเกียรติคุณของ ทุกพระองค์ ดังมีคำขวัญของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริว่า “รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ” และได้ยึดหลักคิดตามหลักทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน เน้นทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดังนั้น คู่มือแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงมีความสำคัญอันที่จะช่วยให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้สืบทอดแนวพระราชดำริ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน และโครงการพระราชดำริต่าง ๆ มาบูรณาการในทุกมิติของการศึกษา ตลอดจนได้ปลูกฝังให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลในทุกมิติ อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ประเทศชาติ มีความพร้อมแข่งขันได้ในเวทีโลกบนพื้นฐานของความเป็นไทย พึ่งพาตนเองได้อย่างมีความสุข และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่โรงเรียน/ชุมชนอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.2 เพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3. ขอบเขต/เงื่อนไขการดำเนินการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จำนวน 51 โรงเรียน และโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 46 โรงเรียน

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.2 ประเภทของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ

แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย

- 3.2.1 ด้านการศึกษา
- 3.2.2 ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม
- 3.2.3 ด้านการส่งเสริมอาชีพ
- 3.2.4 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.2.5 ด้านคุณภาพชีวิต

3.3 การดำเนินงาน

3.3.1 สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านที่มีกิจกรรมการดำเนินงานที่หลากหลาย ต่อเนื่อง เชื่อมโยงกันและมีปริมาณงานมากเพียงพอ ดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการ มีความชำนาญและเชี่ยวชาญจนสามารถเป็นต้นแบบหรือเป็นแบบอย่างแก่สถานศึกษา ชุมชนหรือหน่วยงานต่างๆ ได้ และปกป้องถึงความต่อเนื่องและยั่งยืนของโครงการ/กิจกรรมนั้นๆ

3.3.2 การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้มีแนวดำเนินงาน 2 ด้านหลักๆ คือ 1) การบริหารจัดการสถานศึกษา และ 2) การดำเนินงาน โดยการดำเนินงานในแต่ละด้านสถานศึกษาจะต้องดำเนินการที่ครอบคลุมเงื่อนไข 2 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 คุณลักษณะของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ประกอบด้วย

- 1) สอดคล้องกับหลักทรงงาน
- 2) ดำเนินการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) มีการบูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอน
- 4) มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

ประการที่ 2 อัตลักษณ์ของโรงเรียนในพระราชดำรินี้ คือ รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำรินี้

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 แนวทางการพัฒนา หมายถึง วิธีการ หรือขั้นตอนในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริม พัฒนา หรือปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จ

4.2 ศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ในสถานศึกษาซึ่งใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียน ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะของผู้เรียน ทักษะการแสวงหาความรู้ เจตคติที่ดี และทักษะการทำงาน อีกทั้งเป็นสถานที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอด และเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน และยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ

4.3 ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ หมายถึง สถานที่ในสถานศึกษาซึ่งใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้

ที่เกิดกับผู้เรียน ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะของผู้เรียน ทักษะการแสวงหาความรู้ เจตคติที่ดี และทักษะการทำงาน อีกทั้งเป็นสถานที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอด และเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน และยังเป็นแหล่งบริการ ชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ โดยน้อมนำ พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ที่ให้ไว้กับ โรงเรียนโดยตรง หรือหลักการทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางการ ปฏิบัติงานตามโครงการพระราชดำริมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการ/กิจกรรมใน สถานศึกษา

4.4 ประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และ โรงเรียนเฉพาะความพิการ หมายถึง กลุ่มของโครงการ/กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินงานตามพระราชดำรัส หรือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มาสู่การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งในแนวทางฉบับนี้ได้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

4.4.1 ด้านการศึกษา หมายถึง โครงการ/กิจกรรมที่เน้นการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ เพิ่มพูนปัญญา ด้านการอ่าน การเขียน คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

4.4.2 ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม หมายถึง โครงการ/กิจกรรมที่ปลูกจิตสำนึกให้ เกิดความตระหนักในการใช้พลังงานอย่างประหยัด อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ พันธุ์กรรมพืช ตลอดจนการรักษาสาธารณสุขสมบัติ

4.4.3 ด้านการส่งเสริมอาชีพ หมายถึง โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพ ที่ตรงกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการมีรายได้ระหว่างเรียนและเป็นแนวทาง ในการประกอบอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพที่สุจริตในอนาคต

4.4.4 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง โครงการ/กิจกรรมที่เน้นการพัฒนาและ ส่งเสริมการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

4.4.5 ด้านคุณภาพชีวิต หมายถึง โครงการ/กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิตอันส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี เน้นการพัฒนาและส่งเสริมทักษะชีวิตเพื่อการพัฒนา ตนเองอย่างรอบด้าน เต็มตามศักยภาพ ตามหลักการและเหตุผล โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ส่งเสริมการเรียนรู้ วิถีชีวิต เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข รวมถึงโครงการ/ กิจกรรมอื่นที่มีลักษณะไม่เข้ากลุ่ม ด้านการศึกษา ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริม อาชีพ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.5 คุณลักษณะของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ หมายถึง ลักษณะที่บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะความเป็น ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มี 4 ประการ คือ 1) สอดคล้องกับหลักทรงงาน 2) ดำเนินการบริหารจัดการตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) มีการบูรณาการในกิจกรรม การเรียนการสอน และ 4) มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

4.5.1 สอดคล้องกับหลักทรงงาน หมายถึง การน้อมนำหลักทรงงานมาใช้ในการดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษา ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินงานกิจกรรมนั้นๆ

4.5.2 ดำเนินการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษาตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินงาน กิจกรรมนั้นๆ

4.5.3 มีการบูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การบูรณาการกิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อต่างๆ สู่การเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม ตามธรรมชาติกลุ่มสาระวิชา และ/หรือเนื้อหาเฉพาะ กับนักเรียนเฉพาะกลุ่ม และ/หรือนักเรียนทุกระดับชั้นในสถานศึกษา พร้อมทั้งมีการวัดประเมินผลด้วยเครื่องมือที่หลากหลายและนำผลการประเมินมาปรับปรุง/พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน

4.5.4 มีความต่อเนื่องและยั่งยืน หมายถึง การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบ วิธีการต่างๆ มีการถอดประสบการณ์องค์ความรู้ สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน มีการพัฒนา/ต่อยอด/ขยายผลจากการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งในโรงเรียนและชุมชนด้วยรูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม และเป็นแบบอย่างได้

4.6 อัตลักษณ์ของโรงเรียนในพระราชดำริ หมายถึง คุณลักษณะที่สะท้อนถึงวิถีหรือภาพเฉพาะของโรงเรียนในพระราชดำริ ประกอบด้วย รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ

4.6.1 รักศักดิ์ศรี หมายถึง การดำรงไว้ซึ่งคุณค่าของโรงเรียนในพระราชดำริที่บ่งบอกถึงอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมที่พร้อมใช้งาน เป็นระเบียบ สะอาด ถูกสุขลักษณะ และการประพฤติปฏิบัติของผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียนที่ดีงาม มีมารยาท ถูกต้องตามกาลเทศะ

4.6.2 มีคุณธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียนที่เป็นไปตามพระบรมราโชบาย 12 ประการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยม 12 ประการ จนสามารถเป็นแบบอย่างได้

4.6.3 นำวิชาการ หมายถึง ภูมิรู้ของผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียนที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินงาน กิจกรรม และองค์ความรู้ของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่โรงเรียนดำเนินการ ตลอดจนสามารถถ่ายทอด เป็นวิทยากร และเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนและชุมชน รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ได้

4.6.4 สืบสานงานพระราชดำริ หมายถึง การดำเนินงาน กิจกรรมของโครงการพระราชดำรินี้ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านคุณภาพชีวิต

4.7 แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ หมายถึง วิธีการ หรือขั้นตอนในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริม พัฒนา หรือปรับปรุง แกไขการปฏิบัติงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ ให้มีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จ

4.8 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ หมายถึง กระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เฉพาะโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ ภายใต้กรอบการนิเทศติดตามงาน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการดำเนินงาน และด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ

4.8.1 ด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา

การบริหารจัดการสถานศึกษาในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านแผนงานและงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มีเป้าหมายเพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความรู้ มีความเข้าใจ ตระหนักถึงคุณประโยชน์ของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมุ่งพัฒนาความถนัด ศักยภาพ ความรู้ ทักษะพื้นฐานในการทำงาน ผู้เรียนสามารถมองเห็นภาพอนาคตในการดำเนินชีวิตของตนได้

1) นโยบาย หมายถึง แนวทางหรือกรอบที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินงานหรือปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ

2) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่มุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดจนการวัดและประเมินผล ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมาย

3) การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานด้านงบประมาณ แผนงานโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับการพัฒนา การส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ เกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

5) การบริหารงานบริหารทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม การประสาน ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวก โดยความร่วมมือของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากิจกรรมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.8.2 ด้านที่ 2 การดำเนินงาน

การดำเนินงานในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งแต่การศึกษาบริบทของโรงเรียน การกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การน้อมนำหลักการทรงงาน หลักคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน การใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างประหยัดคุ้มค่าและพอเพียงตามหลัก 1A 3R การสะท้อนถึงองค์ความรู้ หลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม การบูรณาการกิจกรรมสู่การเรียนการสอน รวมถึงการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน (การใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างประหยัดคุ้มค่าและพอเพียงตามหลัก 1A 3R ประกอบด้วย A = AVOID : การหลีกเลี่ยงหรืองดการใช้พลังงานอย่างฟุ่มเฟือย / R₁ = Reduce : การลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น ลง เพื่อประหยัดพลังงานและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม R₂ = Reuse : การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด โดยการนำสิ่งของเครื่องใช้มาใช้ซ้ำ / และ R₃ = Recycle : การนำหรือเลือกใช้ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ หรือนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นการลดการใช้ทรัพยากร

4.8.3 ด้านที่ 3 ผลลัพธ์และความสำเร็จ

ผลลัพธ์และความสำเร็จจากการดำเนินงานพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ หมายถึง คุณภาพเป็นผลจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมซึ่งเกิดขึ้นกับสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้เรียน ชุมชนและเครือข่ายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ การมีเจตคติที่ดีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การปฏิบัติตน/ดำเนินชีวิตโดยใช้หลักทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิด สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน และชุมชน

4.9 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ , โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 19 – 43 และ 45 – 57 โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต, โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ และโรงเรียนฟ้าใสวิทยา จำนวน 51 แห่ง

4.10 โรงเรียนเฉพาะความพิการ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 46 แห่ง

4.11 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษา เทียบเท่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาในสังกัด 3 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนเฉพาะความพิการ และศูนย์การศึกษาพิเศษ มีสถานที่ตั้งอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2

องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริ

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ นำเสนอแนวคิด ดังนี้

1. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
3. หลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
5. บริบทของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ
6. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ

1. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.1 ความเป็นมาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระมหากษัตริย์คุณที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานแก่ปวงราษฎรไทยทั้งหลาย ในระยะต้นแห่งการเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยสิริราชสมบัตินั้น เป็นพระราชดำริด้านการแพทย์และงานสังคมสงเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากในระยะต้นรัชกาลนั้นกิจการด้านการแพทย์ของไทยยังไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร และการบริการสาธารณสุขในชนบทยังมีได้แพร่หลาย เฉกเช่นปัจจุบัน พระราชกรณียกิจช่วงแรกเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493-2505 จะเป็นการช่วยเหลือบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้า ไม่มีลักษณะเป็นโครงการเต็มรูปแบบอย่างปัจจุบัน เช่นเมื่อ พ.ศ. 2493 วัณโรคมีอุบัติการณ์สูงและยังไม่หมดไปจากประเทศไทย ปีหนึ่งๆ มีผู้เสียชีวิตด้วยโรคนี้นับเป็นจำนวนไม่น้อย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เคยมีพระราชปรารภกับหลวงพยุ่งเวชศาสตร์ อธิบดีกรมสาธารณสุข เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2493 ความว่า

“คุณหลวง วัณโรค สมัยนี้มียารักษากันได้เด็ดขาดหรือยัง ยาอะไรขาด ถ้าต้องการฉันจะหาให้อีก ฉันอยากเห็นกิจการแพทย์ของเมืองไทยเจริญมากๆ”

จากนั้นในปี พ.ศ. 2496 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระราชทรัพย์จำนวน 500,000 บาท เพื่อใช้สร้างอาคาร “มหิตหลวงศานุสรณ์” ในบริเวณสถานเสาวภา สำหรับใช้ในกิจการทางด้านวิทยาศาสตร์และผลิตวัคซีน ปี ซี จี ซึ่งผู้คนยุคนั้นกำลังประสบปัญหาจากวัณโรคอย่างร้ายแรงทรงริเริ่มสร้างภาพยนตร์ขึ้น ที่รู้จักกันในนามว่า “ภาพยนตร์ส่วนพระองค์” จัดฉายเพื่อหารายได้จากผู้บริจาค โดยเสด็จพระราชกุศลนำมาช่วยเหลือพสกนิกรด้านต่าง ๆ เช่น สร้างตึกกวีราลงกรณ์สภาอากาศไทยและอาคารทางการแพทย์โรงพยาบาลภูมิพล

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เมื่อคราวที่โรคคอหิวดกโรคระบาดอย่างรุนแรงในเมืองไทย ซึ่งโรคนี้ต้องใช้ “น้ำเกลือ” เป็นจำนวนมาก แต่ในขณะนั้นการให้น้ำเกลือแก่ผู้ป่วยมีค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากต้องสั่งจากต่างประเทศ และน้ำเกลือที่ผลิตได้ในประเทศไทยตอนนั้นยังขาดคุณภาพ จนกล่าวกันว่า “ใส่ใครไปก็ซ็อค” จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้มีการศึกษาวิจัยและสนับสนุนในการค้นหาวิธีสร้างเครื่องกลั่นน้ำเกลือใช้ จนมีคุณภาพทัดเทียมกับต่างประเทศ และเป็นที่ยอมรับกันจนถึงปัจจุบันนี้

โครงการแพทย์หลวงพระราชทาน “เรือเวชพาหน์” เพื่อใช้เป็นหน่วยเคลื่อนที่รักษาราษฎร ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ตามลำน้ำ โดยพระราชทาน พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการดำเนินการมาจนทุกวันนี้

พระราชจริยวัตรเช่นนี้ได้กลายเป็นการขยายวงกว้าง ของปรัชญาการสังคมสงเคราะห์ของประเทศไทย โดยฝังลึกจิตใจคนไทยลงไปถึงระดับล่างทุกพื้นที่ในเรื่องของการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน จะเห็นได้จากยามที่มีสาธารณภัยเกิดขึ้น คนไทยทั้งหลายจะช่วยเหลือกันบริจาคโดยมิต้องร้องขอแต่อย่างใดด้วยความห่วงใยในทุกข์สุขของอาณาประชาราษฎร์ นับแต่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลยสิริราชสมบัติเป็นต้นมา พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนประชาชนตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทยากจน อยู่ในภูมิภาคต่างๆ มากกว่าประทับอยู่ในพระราชวังที่กรุงเทพฯ เพื่อทรงค้นหาข้อมูลที่แท้จริงจากประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐประจำพื้นที่ และทรงสังเกตการณ์ สำนวณสภาพทางภูมิศาสตร์ไปพร้อมๆ กันด้วย ทั้งนี้เพื่อทรงรวบรวมข้อมูลไว้เป็นแนวทางที่จะพระราชทานพระราชดำริในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่อไป

พระราชดำริเริ่มแรกอันเป็นโครงการช่วยเหลือประชาชนเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้กรมประมงนำพันธุ์ปลาหมอเทศจากปีนัง ซึ่งได้รับจากผู้เชี่ยวชาญด้านการประมงขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ เข้าไปเลี้ยงในสระน้ำ พระที่นั่งอัมพรสถาน และเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2496 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพันธุ์ปลาหมอเทศนี้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทั่วประเทศ นำไปเลี้ยงเผยแพร่ขยายพันธุ์แก่ราษฎรในหมู่บ้านของตน เพื่อจักได้มีอาหารโปรตีนเพิ่มขึ้น

โครงการพระราชดำรินับว่าเป็นโครงการพัฒนาชนบทโครงการแรก เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2495 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานรถบลูโตเซอร์ ให้หน่วยตำรวจตระเวนชายแดนค่ายนเรศวร ไปสร้างถนนเข้าไปยังบ้านห้วยมงคล ตำบลหินเหล็กไฟ (ปัจจุบันคือ ตำบลทับใต้) อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ราษฎรสามารถสัญจรไปมาและนำผลผลิตออกมาจำหน่ายยังชุมชนภายนอกได้สะดวกขึ้น

จากนั้นในปี พ.ศ. 2496 ได้พระราชทานพระราชดำริให้สร้างอ่างเก็บน้ำเขาเต่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อบรรเทาความแห้งแล้ง เตือตร้อนของราษฎรและสร้างเสร็จใช้ประโยชน์ได้ในปี พ.ศ. 2506 นับเป็นโครงการพระราชดำริทางด้านชลประทานแห่งแรกของพระองค์

จากความเป็นมาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เป็นพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ที่ให้ไว้ ได้พระราชทานด้วยความห่วงใยในทุกข์สุขของอาณาประชาราษฎร์ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และ

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โรงเรียนเฉพาะความพิการ จึงน้อมนำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาเป็นแนวทางการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้ตระหนักถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

1.2 ลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.2.1 โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในระยะแรกๆ นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ

1) โครงการที่มีลักษณะศึกษา ค้นคว้า ทดลองเป็นการส่วนพระองค์ โครงการดังกล่าวนี้เท่ากับเป็นการเตรียมพระองค์ในด้านข้อมูลและความรอบรู้ที่จะทรงนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและเผยแพร่แก่เกษตรกร รวมทั้งเป็นการแสวงหาแนวทางการพัฒนาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยและสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นด้วย

2) โครงการที่มีลักษณะเริ่มเข้าไปแก้ไขปัญหาหลักของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหา และอุปสรรคในการทำเกษตรกรรม มากขึ้นทุกขณะซึ่งในขณะที่พระองค์ทรงมีโครงการทดลองและเรียนรู้ไปด้วยกัน จะทรงเริ่มก้าวเข้าสู่การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรอย่างแท้จริง ระยะแรกโครงการยังจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะบริเวณรอบๆ ที่ประทับในส่วนภูมิภาค รูปแบบของการพัฒนาแก้ปัญหา คือ การพัฒนาแบบผสมผสาน (Integrated Development) หลังจากนั้นโครงการในลักษณะนี้ค่อยๆ ขยายขอบเขตออกไปสู่สังคมเกษตรกรในพื้นที่ที่กว้างขึ้น

1.2.2 โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้อยู่มากมายหลายสาขา หลายประเภทในระยะแรก มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ดังนี้คือ

1) โครงการตามพระราชประสงค์ เป็นโครงการซึ่งทรงศึกษาทดลองปฏิบัติเป็นส่วนพระองค์ ทรงศึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญในวงงาน ทรงแสวงหาวิธีการทดลองปฏิบัติ ทรงพัฒนาและส่งเสริมแก้ไขตัดแปลงวิธีการเป็นระยะเวลาหนึ่ง เพื่อดูแลผลผลิตทั้งในพระราชฐานและนอกพระราชฐาน ซึ่งต้องทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการดำเนินการทดลองจนกว่าจะเกิดผลดี ต่อมาเมื่อทรงแน่พระทัยว่าโครงการนั้นๆ ได้ผลดี เป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง จึงโปรดเกล้าฯ ให้รัฐบาลเข้ามารับงานต่อภายหลัง

2) โครงการหลวงเป็นโครงการที่พระองค์ทรงเจازงดำเนินการพัฒนาและบำรุงรักษาต้นน้ำลำธารในบริเวณป่าเขาในภาคเหนือ เพื่อบรรเทาอุทกภัยในที่ลุ่มล่าง ด้วยเหตุผลที่พื้นที่เหล่านี้เป็นเขตแดนชาวไทยภูเขา จึงทรงมีโอกาพัฒนาชาวเขาชาวดอยให้อยู่ดีกินดี ให้เลิกการปลูกฝิ่น เลิกการตัดไม้ทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอย และเลิกการค้าไม้เถื่อน ของเถื่อน อาวุธยุทโธปกรณ์นอกกฎหมาย ทรงพัฒนาช่วยเหลือให้ปลูกพืชหมุนเวียนที่มีคุณค่าสูง ขนส่งง่าย ปลูกข้าวไร่ และเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภค รวมคุณค่าผลผลิตแล้วให้ได้คุณค่าแทนการปลูกฝิ่น ทั้งๆ ที่งานของโครงการนี้กินเวลายาวนานกว่าจะเกิดผลได้ ต้องใช้เวลานานนับสิบปี การดำเนินงานจะยากลำบากสักเพียงใดมิได้ทรงท้อถอย การพัฒนาค่อยๆ ได้ผลดีขึ้นๆ ชาวเขาชาวดอยจึงมีความจงรักภักดี เรียกพระองค์ว่า “พ่อหลวง” และเรียกสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถว่า “แม่หลวง” โครงการของทั้งสองพระองค์จึงเรียกว่า “โครงการหลวง”

3) โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์เป็นโครงการที่พระองค์ได้พระราชทานข้อเสนอแนะและแนวทางพระราชดำริให้เอกชนไปดำเนินการ ด้วยกำลังเงิน กำลังปัญญา และกำลัง

แรงงาน พร้อมทั้งการติดตามผลงานให้ต่อเนื่องโดยภาคเอกชน เช่น โครงการพัฒนาหมู่บ้านสหกรณ์ เนินดินแดง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดและ ดำเนินงานตามพระราชดำริ โครงการพจนานุกรม โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เป็นต้น

4) โครงการตามพระราชดำริ โครงการประเภทนี้เป็นโครงการที่ทรงวางแผน พัฒนา ทรงเสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามแนวพระราชดำริ โดยพระองค์เสด็จฯ ร่วมทรงงาน กับหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งมีทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร โครงการตามพระราชดำรินี้ในปัจจุบัน เรียกว่า “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” มีกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ปัจจุบันมี ลักษณะที่เป็นโครงการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่ดำเนินการเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาสั้น และระยะเวลายาว ที่มากกว่า 5 ปี ขณะเดียวกันก็มีลักษณะที่เป็นงานด้านวิชาการ เช่น โครงการเพื่อการศึกษาค้นคว้า ทดลอง หรือโครงการที่มีลักษณะเป็นงานวิจัย เป็นต้น

สรุปได้ว่า โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในระยะแรกๆ นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ โครงการที่มีลักษณะศึกษา ค้นคว้า ทดลองเป็นการส่วนพระองค์ และโครงการที่มี ลักษณะเริ่มเข้าไปแก้ไขปัญหาหลักของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหา และอุปสรรค ในการทำเกษตรกรรม ที่มีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น โครงการตามพระราชประสงค์โครงการหลวง โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ และโครงการตามพระราชดำริ เป็นต้น

1.3 หลักการของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เป็นไปตามแนวพระราชดำริและ บรรลุวัตถุประสงค์ ควรจะได้ดำเนินการโดยมีหลักการสำคัญๆ (โสภณ แสงงาม, 2552, หน้า 39-42) ดังนี้

1.3.1 การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นอยู่เสมอว่าโครงการ ของพระองค์นั้นเป็นโครงการที่มุ่งช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ราษฎรกำลังประสบอยู่ โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เน้นหลักมุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าซึ่งต้องการแก้ไขปัญหาอย่างรีบด่วน เช่น กรณีเขตพื้นที่อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาและ เป็นพื้นที่ยากจนในเขตอิทธิพลของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่กระบวนการพัฒนาของรัฐยังไม่ถึง ภายหลังจากมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเข้าไปดำเนินการแล้วปัญหาความมั่นคงที่เคยมีอยู่ ก็ลดน้อยลงและหมดสิ้นไปในที่สุดแม้กระทั่งปัจจุบันโครงการที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้า และจะมีผลระยะ ยาวต่อไป คือ การแก้ไขปัญหาการจราจร และการป้องกันน้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

1.3.2 การพัฒนาต้องเป็นไปตามขั้นตอน ตามลำดับความจำเป็น ประหยัด เพื่อให้ มีรากฐานที่มั่นคงก่อน แล้วจึงดำเนินการเพื่อความเจริญก้าวหน้าในลำดับต่อไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นการพัฒนาที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในลักษณะการพึ่งตนเอง ทรงใช้คำว่า “ระเบิดจากข้างใน” นั่นคือ ทำให้ชุมชน หมู่บ้าน มีความเข้มแข็งก่อน แล้วจึงค่อยออกมา สู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหรือหมู่บ้าน ที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสได้เตรียมตัวหรือตั้งตัว พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์ที่ช่วยเหลือราษฎร ตามความจำเป็นและความเหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้ราษฎรเหล่านั้นจะสามารถพึ่งตนเองได้ และออกมาสู่สังคมภายนอกได้อย่างไม่ลำบาก

“การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชน ในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพ และฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับสูงในต่อไปโดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัด นั้นก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์”

1.3.3 การพึ่งตนเอง การพัฒนาตามแนวพระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น ด้วยการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อให้ความแข็งแรงที่จะมีแนวคิดในการดำรงชีวิตต่อไปแล้ว ขั้นต่อไปก็คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพและความสามารถ “พึ่งตนเองได้” ในที่สุด

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นเน้นหลัก “การพึ่งตนเอง” เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนของราษฎร เช่น โครงการธนาคาร โครงการธนาคารโคกระบือ โครงการพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์ “หุบกะพง” อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งดำเนินการเพื่อให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยทำกิน และรวมตัวกันในรูปแบบของกลุ่มสหกรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและการทำงานร่วมกัน เป็นต้น นอกจากนี้ โครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในระยะหลังล้วนแต่เพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยตัวเองได้ เพราะเป็นโครงการที่สนับสนุนให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพ เช่น โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การให้การอบรมความรู้สาขาต่างๆ ทั้งด้านการเกษตรและศิลปชีพพิเศษ เป็นต้น

1.3.4 การพัฒนาตามแนวพระราชดำรินั้นจะต้องให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนั้นๆ เนื่องจากแต่ละแห่งคนไม่เหมือนกัน ขนบธรรมเนียมประเพณีก็ไม่เหมือนกัน ทรงใช้คำว่า “ภูมิสังคม” คือ ทรงดูลักษณะภูมิศาสตร์และลักษณะของสังคม ไม่ใช่เอาอะไรที่ทันสมัยมากๆ เข้าไปให้ชาวบ้าน ทั้งที่เขาไม่สามารถใช้ได้ หรือพยายามที่จะทำการเพาะปลูกบนเขา หรือพื้นที่แห้งแล้งให้ได้ อย่างนี้ถือว่าการดำเนินการที่ผิด พระองค์ทรงชี้แนะพวกเราอยู่ตลอดเวลาว่า การดำเนินการต่างๆ นั้น ต้องให้สอดคล้องกับลักษณะภูมิสังคม

การส่งเสริมความรู้และเทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่เหมาะสม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าควรที่สร้างสิ่งที่ชาวบ้านในชนบทขาดแคลนและเป็นความต้องการ ซึ่งก็คือความรู้ในการทำมาหากิน การทำเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ พระองค์ทรงเน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีความ “ตัวอย่างของความสำเร็จ” มีพระราชประสงค์ที่จะให้ราษฎรในชนบทมีโอกาสได้รู้ได้เห็นถึงตัวอย่างของความสำเร็จนี้และนำไปปฏิบัติได้เอง พระองค์จึงพระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้” ขึ้นในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อเป็นสถานศึกษา ทดลองวิจัย และแสวงหาความรู้ เทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่ราษฎร “รับได้” นำไป “ดำเนินการเองได้” และเป็นวิธีการที่ “ประหยัด” เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและประกอบอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่ในการประกอบอาชีพต่อไป พระองค์ทรงปรารถนาที่จะให้ตัวอย่างของความสำเร็จทั้งหลายได้กระจายไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างจริงจัง

1.3.5 การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้

ของทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมาได้เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่สูงและรวดเร็ว โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศได้เปลี่ยนไปจากการผลิตที่มุ่งสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการเป็นหลัก มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติกันอย่างฟุ่มเฟือย โดยมิได้มีการฟื้นฟูทรัพยากรที่ถูกทำลายให้กลับคืนสู่สภาพเดิมจนในที่สุดได้ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงได้พระราชทานแนวทางแก้ไขในการพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาการเกษตร ดังนั้น จึงทรงมุ่งที่จะให้มีการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนควบคู่กับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในระยะยาว ทรงสนพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่งต่อการทบทวนปรับปรุงสภาพของทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ ที่ดิน แหล่งน้ำ การประมง ให้อยู่ในสภาพที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างมากที่สุด

สรุปได้ว่า การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหลักการสำคัญๆ คือ 1) การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า 2) การพัฒนาต้องเป็นไปตามขั้นตอน 3) การพึ่งตนเอง 4) การส่งเสริมความรู้ และ 5) การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

1.4 ประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการพระราชดำรินับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากพระปรีชาสามารถในศาสตร์ต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ได้แบ่งประเภทของโครงการพระราชดำริ เป็น 8 ประเภท ดังนี้

ประเภทโครงการ	จำนวนโครงการ / กิจกรรม
1. โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ	3,031 โครงการ / กิจกรรม
2. โครงการพัฒนาด้านการเกษตร	165 โครงการ / กิจกรรม
3. โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม	159 โครงการ / กิจกรรม
4. โครงการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ	325 โครงการ / กิจกรรม
5. โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข	55 โครงการ / กิจกรรม
6. โครงการพัฒนาด้านคมนาคม/สื่อสาร	77 โครงการ / กิจกรรม
7. สวัสดิการสังคม/การศึกษา	395 โครงการ / กิจกรรม
8. โครงการพัฒนาแบบบูรณาการ/อื่นๆ	240 โครงการ / กิจกรรม

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บางโครงการมีกิจกรรมเดียว ดำเนินการแล้วเสร็จ ภายในปีเดียว บางโครงการมีหลายกิจกรรมและดำเนินการต่อเนื่องในปีต่อไป ดังนั้นหน่วยนับของโครงการจึงเป็น โครงการ / กิจกรรม

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งแต่ปี 2495-2556 (มีจำนวน 4,447 โครงการ / กิจกรรม ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2556) รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ภาค	จำนวนโครงการ / กิจกรรม
กลาง	781 โครงการ / กิจกรรม
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,115 โครงการ / กิจกรรม
เหนือ	1,691 โครงการ / กิจกรรม
ใต้	846 โครงการ / กิจกรรม
ไม่ระบุภาค	14 โครงการ / กิจกรรม
รวม	4,447 โครงการ / กิจกรรม

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

2. หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

“หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) รวบรวมไว้มีความหลากหลายถึง 23 หลักการซึ่งปวงชนชาวไทยสามารถน้อมนำไปปฏิบัติในวาระและโอกาสต่างๆตามความเหมาะสม ดังนี้

1. **ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ** การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่งจะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร แผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องรวดเร็วตรงตามความต้องการของประชาชน

2. **ระเบิดจากข้างใน** พระองค์ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน ทรงตรัสว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนามีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว

3. **แก้ปัญหาที่จุดเล็ก** พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหา ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะ

เริ่มจากจุดเล็กๆ (Micro) คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออก เป็นอย่างนั้นต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน...มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริงแต่ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้...แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำแบบ รื้อทั้งหมด ฉันทไม่เห็นด้วย...อย่างบ้านคนอยู่เราบอกบ้านนี้มันผุตรงนั้น ผุตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะไปซ่อม....เอาตกลงรื้อบ้านนี้ ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่...วิธีทำต้องค่อยๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้...”

4. ทำตามลำดับขั้น ในการทรงงาน พระองค์จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นของประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่นๆต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังพระบรมราโชวาทเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้ การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มิอาจชีพและฐานะเพียงพอก็จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงได้ต่อไปโดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...”

5. ภูมิสังคม การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเรา จะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำเราเข้าไปช่วยโดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

6. องค์กรรวม ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์กรรวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจร ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย เป็นแนวทาง

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในการประกอบอาชีพแนวทางหนึ่งที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทย ประมาณ 10-15 ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการทำเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้นและหากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มรวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจรนั่นคือ ทฤษฎีใหม่ ชั้นที่ 1, 2 และ 3

7. ไม่ติดตำรา การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีลักษณะของการพัฒนาที่อนุโลม และรวมขอมกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสภาพของสังคม จิตวิทยาแห่งชุมชน คือ “ไม่ติดตำรา” ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

8. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด ในเรื่องของความประหยัดนี้ ประชาชนชาวไทย ทราบกันดีว่าเรื่องส่วนพระองค์ก็ทรงประหยัดมากดังที่เราเคยเห็นว่า หลอดยาสีพระทนต์นั้นทรงใช้ อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือฉลองพระองค์แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานานดังที่นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เคยเล่าว่า

“...กองงานในพระองค์โดยท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ บอกว่าปีหนึ่งพระองค์เบิกดินสอ 12 แท่ง เดือนละแท่ง ใช้จนกระทั่งกุด ใครอย่าไปทิ้งของท่านนะ จะกริ้วเลย ประหยัดทุกอย่างเป็นต้นแบบทุกอย่าง ทุกอย่างนี้มีค่าสำหรับพระองค์หมด ทุกบาททุกสตางค์จะใช้อย่างระมัดระวัง จะสั่งให้เรา ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ...”

ขณะเดียวกันการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎร ทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาคด้วยความเรียบง่าย และประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เองหาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ มาแก้ไขปัญห โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“..ให้ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ จะได้ประหยัดงบประมาณ..”

9. ทำให้ง่าย ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้การคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุง และแก้ไขงานการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำรินั้นทำได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศ โดยส่วนรวม ตลอดจนสภาพทางสังคมของชุมชนนั้นๆ ทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็นการแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทางนั่นเอง แต่การทำสิ่งยาก ให้กลายเป็นง่ายนั้นเป็นของยาก ฉะนั้นคำว่า “ทำให้ง่าย” หรือ “Simplicity” จึงเป็นหลักคิดสำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

10. การมีส่วนร่วม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักประชาธิปไตย จึงทรงนำ “ประชาธิปไตย” มาใช้ในการบริหารเพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน หรือความต้องการของสาธารณชน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำใจให้กว้างขวางหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่ง ความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาดเพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริงคือ การระดม

สติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลาย มาอำนวยความสะดวกการปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

11. ประโยชน์ส่วนรวม การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริ ในการพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม เป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ใครต่อใครบอกว่าขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจจะรำคาญด้วยซ้ำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม อาจมานึกในใจว่า ให้อะไรอยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรวมนั้นมิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียวเป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

12. บริการรวมที่จุดเดียว การบริการรวมที่จุดเดียวเป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Services ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่มาขอใช้บริการ จะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยมีหน่วยงานราชการต่างๆ มาร่วมดำเนินการและให้บริการประชาชน ณ ที่แห่งเดียว ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...กรม กองต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประชาชนทุกด้านได้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประองตองกัน ประสานกันตามธรรมดาแต่ละฝ่ายต้องมีศูนย์ของตน แต่ว่าอาจจะมึงานถือว่าเป็นศูนย์ของตัวเองคนอื่นไม่เกี่ยวข้อง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์ที่รวบรวมกำลังทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ทุกกรม กอง ทั้งในด้านเกษตรหรือในด้านสังคม ทั้งในด้านหางาน การส่งเสริมการศึกษามาอยู่ด้วยกัน ก็หมายความว่าประชาชน ซึ่งจะต้องใช้วิชาการทั้งหลายก็สามารถที่จะมาดู ส่วนเจ้าหน้าที่ก็จะให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาชนก็มาอยู่พร้อมกันในที่เดียวกันเหมือนกัน ซึ่งเป็นสองด้าน ก็หมายถึงว่าที่สำคัญปลายทางคือ ประชาชนจะได้รับประโยชน์และต้นทุนของผู้เป็นเจ้าของที่จะให้ประโยชน์...”

13. ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองอย่างละเอียดถึงปัญหาธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติ จะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ อาทิ การแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรมได้พระราชทานพระราชดำริ การปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ หรือแม้กระทั่งการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่างได้แก่ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ผล และไม้พิน นอกจากนี้ได้ประโยชน์ตามชื่อของไม้แล้วยังช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดินด้วย เห็นได้ว่าทรงเข้าใจธรรมชาติ และมนุษย์อย่างเกื้อกูลกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

14. ใช้ธรรมปราบอธรรม ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาตินี้มาเป็นหลักการ แนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่นการนำน้ำดี ขัปล้นน้ำเสีย หรือเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดีตามจังหวะการขึ้นลงตามธรรมชาติของน้ำ การบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีตามธรรมชาติให้ดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ ดังพระราชดำรัสความว่า “ใช้ธรรมปราบอธรรม”

15. ปลูกป่าในใจคน เป็นการปลูกป่าลงบนแผ่นดินด้วยความต้องการอยู่รอดของมนุษย์ ทำให้ต้องมีการบริโภคและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เพื่อประโยชน์ของตนเองและสร้าง

ความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อม ปัญหาความไม่สมดุลจึงบังเกิดขึ้น ดังนั้น ในการที่จะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ให้กลับคืนมาจะต้องปลูกจิตสำนึกในการรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ ลงใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากัน ปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

16. ขาดทุนคือกำไร

“...ขาดทุน คือ กำไร *Our loss is our gain*...การเสียคือ การได้ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”

จากพระราชดำรัสดังกล่าว คือ หลักการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อพสกนิกรไทย “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไรคือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้ ดังพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานแก่ตัวแทนของปวงชนชาวไทย ที่ได้เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรเนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2534 ณ ศาลาดุสิดาลัยพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความตอนหนึ่งว่า

“...ประเทศต่างๆ ในโลก ในระยะ ๓ ปี มานี้ คนที่ก่อตั้งประเทศที่มีหลักทฤษฎีในอุดมคติที่ใช้ในการปกครองประเทศล้วนแต่ล่มสลายลงไปแล้ว เมืองไทยของเราจะสลายลงไปหรือเมืองไทย นับว่าอยู่ได้มาอย่างดี เมื่อประมาณ ๑๐ วันก่อน มีชาวต่างประเทศมาขอพบ เพื่อขอโอวาทเกี่ยวกับการปกครองประเทศว่าจะทำอย่างไร จึงได้แนะนำว่า ให้ปกครองแบบคนจน แบบที่ไม่ติดตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคี มีเมตตา กัน ก็จะอยู่ได้ตลอดไม่เหมือนกับคนที่ทำตามวิชาการ ที่เวลาปิดตำราแล้วไม่รู้จะทำอย่างไร ลงท้ายก็ต้องเปิดหน้าแรกเริ่มใหม่ ถอยหลังเข้าคลอง ถ้าเราใช้ตำราแบบ อะลุ่มอล่วยกันที่สุดในที่สุดได้ก็เป็นการดี ให้โอวาทเขาไปว่าขาดทุนเป็นการได้กำไรของเรา นักเศรษฐศาสตร์ คงคำนวณว่าไม่ใช่ แต่เราอธิบายได้ว่า ถ้าเราทำอะอะไรที่เราเสีย แต่ในที่สุดเราเสียนั้น เป็นการได้ทางอ้อม ตรงกับงานของรัฐบาลโดยตรง เงินของรัฐบาลหรืออีกนัยหนึ่งคือเงินของประชาชน ถ้าอยากให้ประชาชนอยู่ดี กินดี ก็ต้องลงทุน ต้องสร้างโครงสร้าง ซึ่งต้องใช้เงินเป็นร้อย พัน หมื่นล้าน ถ้าทำไปเป็นการจ่ายเงินของรัฐบาล แต่ในไม่ช้าประชาชนจะได้รับผล ราษฎรอยู่ดี กินดี ราษฎรได้กำไรไป ถ้าราษฎรมีรายได้ รัฐบาลก็เก็บภาษีได้สะดวก เพื่อให้รัฐบาลได้ทำโครงการต่อไปเพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ ถ้ารู้จัก สามัคคี รู้เสียสละ คือการได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดี มีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”

17. การพึ่งตนเอง การพัฒนาตามแนวพระราชดำรัสเพื่อแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไปก็คือการพัฒนาให้ ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถ “พึ่งตนเองได้” ในที่สุดดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวด เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นไป...”

18. พออยู่พอกิน การพัฒนาเพื่อให้พสกนิกรทั้งหลายประสบความสำเร็จสมบูรณ์ในชีวิตได้ เริ่มจากการเสด็จฯ ไปเยี่ยมประชาชนทุกหมู่เหล่าในทุกภูมิภาคของประเทศไทยได้ทอดพระเนตร ความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยพระองค์เอง จึงทรงสามารถเข้าพระราชหฤทัยในสภาพปัญหา

ได้อย่างลึกซึ้งซึ่งว่า มีเหตุผลมากมายที่ทำให้ราษฎรตกอยู่ในวงจรแห่งทุกข์เข็ญ จากนั้นได้พระราชทานความช่วยเหลือให้พสกนิกร มีความกินดีอยู่ดี มีชีวิตอยู่ในชั้น “พออยู่พอกิน” ก่อนแล้วจึงขยับขยายให้มีชีวิตสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป ในการพัฒนานั้น หากมองในภาพรวมของประเทศมิใช่งานเล็กน้อย แต่ต้องใช้ความคิดและกำลังของคนทั้งชาติ จึงจะบรรลุผลสำเร็จ ด้วยพระปรีชาญาณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทำให้คนทั้งหลายได้ประจักษ์ว่าแนวพระราชดำริในพระองค์นั้น “เรียบง่าย ปฏิบัติได้ผล” เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าโครงการดี ไม่ไม่ช้า ประชาชนก็ได้กำไร จะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้น จะได้ประโยชน์ไป...”

19. เศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้พระราชทานไว้ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

20. ความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำรัส เรื่องความซื่อสัตย์ สุจริตจริ่งใจต่อกันอย่างต่อเนื่องตลอดมา เพราะเห็นว่าหากคนไทยทุกคนได้ร่วมมือกันช่วยชาติ พัฒนาชาติด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตจริ่งใจต่อกันแล้ว ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ดังพระราชดำรัสดังนี้

“...คนที่ไม่มีความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่ makkelijk ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2522

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

“...ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้ มากกว่าผู้มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2533

“...ผู้ว่า CEO ต้องเป็นคนที่สุดจริต ทุจริตไม่ได้ ถ้าทุจริตแม้แต่นิดเดียวก็ขอแข่งให้มือนเป็นไป...”

“...ข้าราชการหรือประชาชนมีการทุจริต ถ้ามีทุจริตแล้วบ้านเมืองพัง ที่เมืองไทยพังมาเพราะมีทุจริต...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2546

21. ทำงานอย่างมีความสุข พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระเกษมสำราญและทรงมีความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเคยมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่งความว่า

“...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

22. ความเพียร :พระมหาชนก จากพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” เป็นพระราชนิพนธ์ที่พระองค์ทรงใช้เวลาค่อนข้างนานในการคิดประดิษฐ์ ทำให้เข้าใจง่าย และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งภาพประกอบ และคติธรรมต่างๆ ได้ส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้มีความศักดิ์สิทธิ์ที่หากคนไทยน้อมรับมาศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติตามรอยพระมหาชนก กษัตริย์ผู้เพียรพยายาม แม้จะไม่เห็นฝั่ง ก็ยังว่ายน้ำต่อไปเพราะถ้าไม่เพียรว่ายก็จะตกเป็นอาหาร ปู ปลา และไม่ได้พบกับเทวดาที่มาช่วยเหลือมิให้จมน้ำไป เช่นเดียวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงริเริ่มทำโครงการต่างๆ ในระยะแรก ที่ไม่มีความพร้อมในการทำงานมากนัก และทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น แต่พระองค์ก็ได้ท้อพระราชหฤทัย มุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมืองให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข

23. รู้ รัก สามัคคี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสในเรื่อง “รู้ รักสามัคคี” มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคำสามคำ ที่มีค่าและมีความหมายลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

รู้ : การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา

รัก : คือ ความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนความแล้ว จะต้องมีความรักการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้นๆ

สามัคคี : การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่า เราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กรเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

3. หลักคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้มีพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ตอนหนึ่งว่า

“...พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมี มีมากอาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น...”

พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ได้รับการเชิดชูสูงสุด จากองค์การสหประชาชาติ (UN) โดยนายโคฟีอันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯถวายรางวัล The Human Development Lifetime Achievement Award แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อ 26 พฤษภาคม 2549 และได้มีปาฐกถาถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาที่สามารถเริ่มได้จากการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง สู้หมู่บ้าน และสู่เศรษฐกิจในวงกว้างขึ้นในที่สุด เป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาประเทศ โดยที่องค์การสหประชาชาติได้สนับสนุนให้ประเทศต่างๆ ที่เป็นสมาชิก 166 ประเทศยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช นับว่าเป็นแนวคิดสำคัญที่สุดในการสอนคน ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งคำนิยาม ความพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัย ทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตแนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือการพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี นำไปสู่ความสมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 มิติ คือ วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับบุคคล ระดับชุมชน และระดับประเทศมีแนวทางดังนี้

1. ระดับบุคคล
 - 1.1 รู้จัก “พอ” ไม่เบียดเบียนผู้อื่น
 - 1.2 พยายามพัฒนาทักษะ ความรู้ ความเข้มแข็งของตนเอง
 - 1.3 ยึดทางสายกลาง พอใจกับชีวิตที่พอเพียง
2. ระดับชุมชน
 - 2.1 รวมกลุ่ม ใช้ภูมิปัญญาของชุมชน
 - 2.2 เอื้อเฟื้อกัน
 - 2.3 พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ
3. ระดับประเทศ
 - 3.1 ชุมชนร่วมมือกัน
 - 3.2 วางระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง
 - 3.3 พัฒนาเศรษฐกิจแบบค่อยเป็นค่อยไป
 - 3.4 เติบโตจากข้างใน

สรุปได้ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาคนได้ ทั้งการพัฒนาในระดับบุคคล ระดับชุมชน และระดับประเทศชาติ โดยยึดหลัก 3 ห่วง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ซึ่งถ้านำไปปฏิบัติอย่างจริงจังแล้วทุกคนในชาติหรือในระดับโลกจะเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะ ที่มองเห็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และจะนำมาซึ่งความสงบสุขของคนในสังคม

4. มุลินิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

“มุลินิธิราชประชานุเคราะห์” มุลินิธิ หมายความว่า “พระราชานุเคราะห์” และ “ประชานุเคราะห์” อนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงน้ำพระทัยว่า เวลาทำงานควรจะให้ประชานุเคราะห์ได้มีส่วนร่วมด้วย มุลินิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้ก่อกำเนิดขึ้นด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีต่อพสกนิกรของพระองค์ โดยได้ทรงมีพระราชดำริว่า ภัยธรรมชาติหรือสาธารณภัยอาจเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ ไม่มีผู้ใดจะคาดหมายได้ การดำเนินงานยึดมั่น ในพระบรมราชโองบาย “...ให้ไปให้ความอบอุ่นไปช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากโดยฉับพลัน ทำให้ ผู้ประสบภัยได้รับการช่วยเหลือ มีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานต่อไป...”

วัตถุประสงค์ของมุลินิธิราชประชานุเคราะห์

1. เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ
2. เพื่อให้การสงเคราะห์ด้านการศึกษา
 - 2.1 ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีเยี่ยมในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ และเด็กกำพร้า หรืออนาถา ที่ครอบครัวประสบสาธารณภัย
 - 2.2 บุรณะ ซ่อมแซม ปรับปรุง โรงเรียนราชประชานุเคราะห์
3. เพื่อให้มีการป้องกันสาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

4. เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือเป็นส่วนรวมแก่ประชาชนที่ได้รับความทุกข์ยาก เดือดร้อน ประการอื่น ซึ่งคณะกรรมการบริหารพิจารณาเห็นสมควร และได้รับความเห็นชอบจากนายภุมลุนิธิราชประธานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

นอกจากการเข้าช่วยเหลือได้รวดเร็วและประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้เยียวยาต่อไปได้ แล้ว ยังมีแนวทางช่วยเหลือระยะยาวแก่ผู้ได้รับความเดือดร้อน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กกำพร้าที่สูญเสียผู้ปกครองจากภัยพิบัติ ขาดผู้อุปการะ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้เด็กเหล่านี้ได้เรียนหนังสือตามกำลังความสามารถ เด็กคนใดถนัดทางวิชาชีพก็ส่งเสริมในทางวิชาชีพ คนใดขยันขันแข็งก็ส่งเสริมให้เรียนถึงขั้นอุดมศึกษา เพื่อจะได้ช่วยตนเองและเป็นกำลังรับใช้ประเทศชาติต่อไป โดยพระองค์รับสั่งว่า “เราไม่ควรให้ปลาแก่ผู้ยากไร้ เราควรให้เบ็ด เพื่อให้เขายังชีพต่อไปได้ในอนาคต” ดังพระบรมราชโองบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่พระราชทานแก่นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จำนวน 12 ข้อ คือ

1. รู้จักรักษาความสะอาดทั้งกายและใจ
2. รู้จักช่วยเหลือตนเอง
3. เป็นเด็กดี มีความเมตตา กรุณา
4. มีความซื่อสัตย์ สุจริต
5. ตรงต่อเวลา
6. มีความกตัญญู กตเวทิต
7. มีความขยันหมั่นเพียร
8. มีความประพฤติเรียบร้อย อ่อนน้อม ถ่อมตน
9. มีความโอบอ้อมอารี
10. รู้รักสามัคคี อยู่ร่วมกันด้วยสันติ
11. รู้จักการทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์แล้วนำไปจำหน่าย
12. รู้จักมัธยัสถ์อดออม ฝากเงินไว้ในบัญชีธนาคารเพื่ออนาคตของตัวเอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทอดพระเนตรเห็นความเสียหายของเศรษฐกิจและสังคมไทยที่พืดพืดงจายภายนอกสูง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างรวดเร็ว จึงทรงเตือนให้พสกนิกรตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และทรงเน้นย้ำว่า การพัฒนาต้องเริ่มจากการ “พึ่งตนเอง” สร้างพื้นฐานให้พอมี พอกิน พอใช้ ด้วยวิธีการประหยัดและถูกต้องตามหลักวิชาการให้ได้ก่อน โดยต้องรู้จักประมาณตนและดำเนินการด้วยความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง และ “ทำตามลำดับขั้นตอน” สู่การ “ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” เมื่อพัฒนาตนเองและชุมชนให้เข้มแข็งแล้ว จะได้ “พัฒนาเครือข่ายเชื่อมสู่สังคมภายนอกอย่างเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืน” ต่อไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติ นำสู่ความสมดุล อันจะส่งผลให้มีความสุขอย่างยั่งยืน การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเริ่มจากระดับตน ครอบครัว องค์กร ชุมชน สังคม ประเทศชาติ (ภุมลุนิธิราชประธานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557)

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

5. บริบทของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ

5.1 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

แนวคิดการพัฒนาสังคมในปัจจุบันให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทางการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาเด็กและเยาวชน เห็นได้จากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 ให้รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษาบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกัน และบัญญัติว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อให้การบริการการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา ที่ 49 ได้ให้ความสำคัญกลุ่มเด็กด้อยโอกาสสอดคล้องกับคล่องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 วรรคท้ายระบุว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การจัดการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการศึกษามุ่งจัดให้แก่บุคคลที่รัฐจำเป็นต้องให้การสงเคราะห์เป็นพิเศษ ทั้งนี้ เพื่อมุ่งให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ผู้ยากไร้หรือผู้เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่างๆ โดยอาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะ หรือจัดรวมในโรงเรียนธรรมดาก็ได้ตามความเหมาะสม ในปี พ.ศ. 2496 กระทรวงศึกษาธิการประกาศจัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แห่งแรก คือ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ขึ้นในภูมิภาคต่างๆ โดยมุ่งให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นกรณีพิเศษแก่เด็กด้อยโอกาสหรือเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบากอันเนื่องมาจากครอบครัวที่ประสบภัยพิบัติทางเศรษฐกิจ สังคมหรือปัญหาอื่นๆ จนไม่สามารถเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาปกติทั่วไป ในช่วงเริ่มต้นของการจัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จะเน้นในเรื่องยุทธศาสตร์ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ การเมือง ปัญหาทางสังคม ปัญหาสุขภาพจิต ตามแนวตะเข็บชายแดนไทยทุกด้าน เพื่อสร้างจิตสำนึกความจงรักภักดี ต่อสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ปลุกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตย ส่งเสริมวิชาชีพ และสร้างภาวะผู้นำ ซึ่งประสบความสำเร็จสามารถสร้างผู้นำในท้องถิ่นได้มากมาย นอกจากนี้ยังได้ดูแลเด็กยากจน เด็กเร่ร่อน เด็กชาวเล รวมทั้งบุตรผู้ป่วยเป็นโรคเรื้อน และเด็กที่มีความเสี่ยงในธุรกิจทางเพศ (โครงการเสมาพัฒนาชีวิต) ต่อมามูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้มีบทบาทในการช่วยเหลือเด็กที่ประสบภัยธรรมชาติ โดยจัดตั้งรูปแบบโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และใช้ชื่อว่าโรงเรียนราชประชานุเคราะห์กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ประกาศจัดตั้งโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 19 อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อช่วยเหลือเด็กที่ประสบภัยโคลนถล่มน้ำท่วมที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และได้ประกาศจัดตั้งโรงเรียนราชประชานุเคราะห์เพิ่มขึ้นตามภูมิภาคต่างๆ เพื่อช่วยเหลือการศึกษา เด็กด้อยโอกาสที่ประสบปัญหาต่างๆ ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคทัดเทียมเด็กทั่วไป จากเหตุการณ์ภัยธรณีพิบัติ (คลื่นสึนามิ) เมื่อ พ.ศ. 2548 พบว่ามีเด็กด้อยโอกาสที่ประสบปัญหา เป็นเด็กกำพร้า ยากจน ขาดผู้ปกครองอุปการะจำนวนมาก รัฐจึงได้มีการประกาศจัดตั้งโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 ถึง 38 ขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์สถานการณ์ความไม่สงบในชายแดนภาคใต้ จึงได้จัดตั้งโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39-43 ใน พ.ศ. 2549 เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในเขตพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล และจังหวัดสงขลา

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ปี พ.ศ. 2556 มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความประสงค์ที่จะรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 13 แห่ง เป็นโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเปลี่ยนชื่อโรงเรียน ประกาศ ณ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2556 ลงนามโดย นายพงษ์เทพ เทพกาญจนา (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) ซึ่งประกอบด้วย

1. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน	เป็น	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 45
2. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชัยนาท	เป็น	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 46
3. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบุรี	เป็น	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 47
4. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จันทบุรี	เป็น	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 48
5. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตราด	เป็น	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 49
6. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ขอนแก่น	เป็น	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 50
7. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรอง	เป็น	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51
8. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เลย	เป็น	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52
9. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สกลนคร	เป็น	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 53
10. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อำนาจเจริญ	เป็น	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 54
11. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก	เป็น	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 55
12. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน	เป็น	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 56
13. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบูรณ์	เป็น	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 57

สรุปได้ว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นอกจากจะมีบทบาทหลักในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสแล้ว ยังเป็นกลไกในการสร้างความมั่นคงและความเป็นเอกภาพให้กับคนในชาติ แสดงถึงการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมทุกมิติ

5.2 โรงเรียนเฉพาะความพิการ

การศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษาที่รัฐจัดให้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านต่างๆ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กพิการหรือผู้ที่มีความบกพร่อง ย่อมแตกต่างกันไปตามความพิการหรือความบกพร่องของแต่ละประเภท จึงจำเป็นต้องมีการจำแนกความพิการหรือความบกพร่องให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นและศักยภาพของคนพิการ ให้บังเกิดในการพัฒนาอย่างแท้จริง กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดประเภทความพิการไว้ 9 ประเภท ดังนี้ บุคคลที่บกพร่องทางการมองเห็น บุคคลที่บกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่บกพร่องทางสติปัญญา บุคคลที่บกพร่องทางกายหรือสุขภาพ บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ บุคคลที่บกพร่องทางการพูดและภาษา บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ บุคคลออทิสติก และบุคคลพิการซ้ำซ้อน

บุคคลที่มีความบกพร่องทั้ง 9 ประเภทดังกล่าว ต้องได้รับโอกาสทางการศึกษาตามกระบวนการจัดการศึกษาพิเศษ ซึ่งในปัจจุบันองค์การของรัฐโดยเฉพะอย่างยิ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย โดยมีศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดทุกจังหวัด มีโรงเรียนเฉพาะความพิการ นอกจากนั้นยังขยายเครือข่ายไปยังโรงเรียนเรียนร่วมเพื่อให้บริการแก่เด็กพิการหรือผู้มีความบกพร่องที่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษอย่างทั่วถึง และมีการประสานงานร่วมมือกับ

กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการพัฒนาผู้พิการในทุก ๆ ด้าน

คนพิการเป็นทรัพยากรบุคคลของสังคม หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง ย่อมมีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งการช่วยสร้างสรรค์สังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป การส่งเสริมพัฒนาคนพิการได้เต็มศักยภาพ ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การค้นพบความพิการ การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้การศึกษา การพัฒนาทักษะสังคม การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถคนพิการให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early intervention services) ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ ให้การศึกษาอบรมให้รู้จักสิทธิ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี มีอาชีพ มีงานทำ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม ช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

รัฐบาลได้จัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทั้งในลักษณะโรงเรียนเฉพาะความพิการ และการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษกับเด็กปกติในโรงเรียนปกติ ซึ่งโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เปิดดำเนินการเรียนการสอนทั่วประเทศ มีทั้งสิ้น 43 โรงเรียน ใน 35 จังหวัด แบ่งเป็น 4 ประเภทความพิการ คือ

1. โรงเรียนเฉพาะความพิการที่เปิดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีจำนวน 20 โรงเรียน
2. โรงเรียนเฉพาะความพิการที่เปิดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีจำนวน 2 โรงเรียน
3. โรงเรียนเฉพาะความพิการที่เปิดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย

หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ มีจำนวน 2 โรงเรียน

4. โรงเรียนเฉพาะความพิการที่เปิดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีจำนวน 19 โรงเรียน

โดยจัดการศึกษาในรูปแบบประจำ ปัจจุบันมีจำนวนนักเรียนที่มีความบกพร่องระดับมาทางด้านต่างๆ จำนวน 13,098 คน ที่ต้องอยู่ในความดูแลเพื่อให้ได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในทักษะพฤติกรรมต่างๆ ทั้งด้านวิชาการและการดำรงชีวิต มีอาชีพพึ่งพาตนเองได้ เพื่อจะได้อยู่ในสังคมอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่น

6. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนเฉพาะความพิการ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานการศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ได้ทรงมีความห่วงใยในทุกข์สุขของอาณาประชาราษฎร์ โดยทรงมีพระราชดำริส และพระราชทานโครงการที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนเฉพาะความพิการ ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงน้อมนำโครงการ

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พระราชดำรัส ในด้านต่าง ๆ สู่การปฏิบัติและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ มีทักษะชีวิต ได้ฝึกประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเองได้ เต็มโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า ของชาติ โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้จำแนกประเภทโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนเฉพาะความพิการ เป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการศึกษา ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้าน คุณภาพชีวิต ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจำแนก และจัดหมวดหมู่โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริที่ดำเนินการในสถานศึกษา โดยกำหนดกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้อง/สอดคล้องกับ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังนี้

1. ด้านการศึกษา หมายถึง โครงการ/กิจกรรมที่เน้นการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ เพิ่มพูนปัญญา ด้านการอ่าน การเขียน คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ เช่น โครงการส่งเสริมการอ่าน ห้องสมุด เฉลิมพระเกียรติ โครงการบัณฑิตสมโภช โครงการนักเรียนทุนในพระราชานุเคราะห์ฯ โครงการ ส่งเสริมสหกรณ์ โครงการเครื่องเงิน นาฏศิลป์ถนิมพิมาภรณ์ พิมพ์ดีดพระราชทาน พจนานุกรม ภาษาชนเผ่า สวนประวัติศาสตร์ ดนตรี/เพลงพื้นบ้าน การพัฒนาการเรียนการสอนงานบัญชี และ งานธนาคารโรงเรียน เป็นต้น

2. ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม หมายถึง โครงการ/กิจกรรมที่ปลูกจิตสำนึกให้เกิด ความตระหนักในการใช้พลังงานอย่างประหยัด อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ พันธุ์กรรมพืช ตลอดจนการรักษาสาธารณสุขสมบัติ เช่น การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง แหล่งเรียนรู้เขตชุมชนภูมิปัญญา งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ศูนย์เรียนรู้การเพาะปลูก ขยายพันธุ์พืช การรักษป่า ศูนย์เรียนรู้รากและบ่อบำบัดธรรมชาติ การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ ดินและน้ำ การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปุ๋ยหมัก ชีวภาพ การทำบ้านดิน การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้วิชาช่างประดิษฐ์หุ่นฟางนก การปลูกสะเดา เพื่อกำจัดศัตรูพืช สร้างระบบน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร การผลิตปุ๋ยหมัก ระบบบำบัดน้ำเสียโรงอาหาร การผลิตก๊าซชีวภาพ ธนาคารคัดแยกขยะ ผลิตน้ำมันไบโอดีเซล บอดักไขมัน การรณรงค์ลดภาวะ โลกร้อน และ การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น

3. ด้านการส่งเสริมอาชีพ หมายถึง โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพ ที่ตรงกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการมีรายได้ระหว่างเรียนและเป็นแนวทาง ในการประกอบอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพที่สุจริตในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย

ด้านการเกษตร เช่น โรงสีข้าวอเนกมัย การปลูกพืชผัก (การปลูกข้าวและแปรรูป การปลูกมะนาว ปาล์มน้ำมัน การเพาะเห็ด การปลูกไม้ผล การเพาะพันธุ์กล้าไม้) การเลี้ยงสัตว์ (การเลี้ยงแพะ การเลี้ยงหม่อนไหม การเลี้ยงไก่-เป็ด การเลี้ยงปลา การเลี้ยงปูทะเล การเลี้ยงกบ) และ การแปรรูปสมุนไพร เป็นต้น

ด้านอุตสาหกรรม เช่น งานช่าง (ช่างเชื่อม ช่างไฟฟ้า ช่างปูน ช่างซ่อมจักรยานยนต์ งานไม้ งานปูนปั้น ตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างถัก/ปัก) ทำกรอบรูป การทำอิฐบล็อก งานเซรามิค กระจกมัน และเครื่องเงิน/เจียรไนนิล เป็นต้น

ด้านคหกรรม เช่น การแปรรูปอาหาร ทำนมถั่วเหลือง ขนมอบ เบเกอรี่ อาหารเพื่อสุขภาพ ขนมไทย และโรตีสายดำ เป็นต้น

ด้านความคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม เช่น ร้านค้าสหกรณ์ การผลิตน้ำดื่ม การประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุ งานใบตอง การตัดตุ๊ก การปักผ้าชาวเขา ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กัดกระดาษ ร้อยไข่มุก การจักสาน โองผ้าไหมสาเกต ผ้าบาติก ผ้ามัดย้อม ล้างอัดฉีด เครื่องหอนวดแผนไทย ผลิตภัณฑ์รีไซเคิล ซิลค์स्क린 น้ำยาล้างจาน น้ำหมักชีวภาพ และน้ำยาเอนกประสงค์ เป็นต้น

4. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง โครงการ/กิจกรรมที่เน้นการพัฒนาและส่งเสริมการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี อาทิเช่น เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของโรงเรียนในชนบท (ทสรช.) พัฒนาสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กพิการ โครงการคอมพิวเตอร์ฝึกพูดและแก้การพูด การพัฒนาทักษะด้านอิเล็กทรอนิกส์และการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การส่งเสริมความสามารถด้านคณิตศาสตร์/วิทยาศาสตร์/สิ่งประดิษฐ์คอมพิวเตอร์ โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การติดตั้งเครื่อง EDL TV server และการประยุกต์ใช้ระบบ EDL TV server ในการเรียนการสอน การปรับกระบวนการทัศน์การเรียนรู้ตามแนว Constructionism สู่การปฏิบัติของครูยุคใหม่ในการใช้เทคโนโลยีเว็บ 2.0 การใช้โปรแกรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยระบบมัลติมีเดีย การบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงาน PBL เยาวชนอาสาป้องกันภัยเตือนใจด้วยไอซีที อบรมความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และความปลอดภัยบนอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

5. ด้านคุณภาพชีวิต หมายถึง โครงการ/กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตอันส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี เน้นการพัฒนาและส่งเสริมทักษะชีวิตเพื่อการพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน เต็มตามศักยภาพ ตามหลักการและเหตุผล โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิต เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข รวมถึงโครงการ/กิจกรรมอื่นที่มีลักษณะไม่เข้ากลุ่ม ด้านการศึกษา ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมอาชีพ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น โครงการแก้ปัญหาโรคขาดสารไอโอดีน ธนาคารอาหารเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน เหยือกสะอาดพื้นแข็งแรง พุทธวิถีศึกษา ส่งเสริมทักษะการดำรงชีวิตชนเผ่ามลาปรี และโครงการ TO BE NUMBER ONE เป็นต้น

ส่วนที่ 3

แนวทางการดำเนินงาน

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรม ให้ความสำคัญกับบทบาทที่ชัดเจนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แนวทางการดำเนินงานและการสนับสนุนของสถานศึกษาที่ตั้งศูนย์ฯ และแนวปฏิบัติในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

1.1 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นผู้สนับสนุนทุกๆ ด้าน เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญ ดังนี้

1.1.1 ศึกษาแนวคิดหลักทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นโยบายสำคัญจากหน่วยงานต้นสังกัด เกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.1.2 เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตน โดยน้อมนำหลักทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดในการทำงาน ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์/โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ที่ระบุว่า “รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ”

1.1.3 สร้างความตระหนักให้ครู บุคลากร และผู้เรียนเห็นความสำคัญของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.1.4 จัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผน จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา

1.1.5 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนา เพื่อเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานโครงการพระราชดำริในสถานศึกษา

1.1.6 จัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.1.7 เป็นที่ปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะแก่ครูและบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จัดหา ผลิต ใช้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน

1.1.8 ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการโครงการ/กิจกรรมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.9 นิเทศ ติดตาม กำกับและประเมินผลการปฏิบัติงานของครู บุคลากรในการนำผู้เรียนเข้าศึกษาเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.1.10 ส่งเสริมให้ครู บุคลากร และนักเรียนถอดประสบการณ์การเรียนรู้ จัดทำเป็น คลังความรู้ หรือข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 บทบาทครูและบุคลากร

1.2.1 ผู้ดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้

1) ศึกษาวัตถุประสงค์ แนวทาง และรายละเอียดของกิจกรรมตามโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาผู้เรียน

2) เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตน โดยน้อมนำหลักทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดในการทำงาน ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์/โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ที่ระบุว่า “รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ”

3) วางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อดำเนินงานอย่างเป็นระบบ รวมถึงให้คำแนะนำ ตรวจสอบ นิเทศ ประเมินผล และรายงาน ตลอดจนกำหนดระยะเวลาที่นักเรียนเข้าศึกษาเรียนรู้หรือปฏิบัติกิจกรรม โดยจัดทำเป็นปฏิทินปฏิบัติงาน

4) ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

5) ให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แจงแนวทางการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ แหล่งวิทยาการที่นักเรียนจะไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ หรือดูงานกิจกรรมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นแนวทางให้กับนักเรียนเลือกตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจและความสามารถ

6) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการเข้าศึกษาเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ รวมถึงขั้นตอนการศึกษาเรียนรู้

7) ตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยจัดทำแบบวัดผล ประเมินผล แบบบันทึกพฤติกรรมผู้เรียน แบบสังเกตพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ อัตลักษณ์ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์/ราชประชานุเคราะห์ นำผลที่ได้มาดำเนินการเพื่อค้นหาข้อดีที่ควรส่งเสริมและจุดอ่อนเพื่อหาทางป้องกัน

8) จัดทำบันทึกการเข้าศึกษาเรียนรู้ หรือศึกษาดูงานของผู้เรียน และชุมชน

9) เสริมแรงในการทำงาน การเข้าศึกษาเรียนรู้ เช่น การกล่าวคำชมเชย การมอบเกียรติบัตร การประกาศเกียรติคุณ เป็นต้น

10) ประเมินผลการดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้ เป็นระยะ และเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม/โครงการ เพื่อสรุปผลการปฏิบัติงาน ปัญหาอุปสรรค วิธีแก้ไขและข้อเสนอแนะอันจะเป็นประโยชน์สำหรับการดำเนินงานครั้งต่อไป

11) ถอดประสบการณ์การเรียนรู้ของตนและผู้เรียน จัดทำเป็นคลังความรู้ หรือ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

12) จัดทำรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้เสนอต่อ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน และเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้สู่สาธารณชน

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.2.2 ผู้พานักเรียนเข้าศึกษาเรียนรู้

- 1) ศึกษาวัตถุประสงค์ แนวทาง และรายละเอียดของกิจกรรมตามโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาผู้เรียน
- 2) เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตน โดยน้อมนำหลักทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดในการทำงาน ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์/โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ที่ระบุว่า “รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ”
- 3) วางแผนการปฏิบัติงาน ร่วมกับครูผู้ดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้เพื่อดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ครูที่ปรึกษาควรวางแผนการให้คำแนะนำ ตรวจสอบ นิเทศ ประเมินผล และรายงาน ตลอดจนกำหนดระยะเวลาที่นักเรียนเข้าศึกษาเรียนรู้หรือปฏิบัติกิจกรรม โดยจัดทำเป็นปฏิทินปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา
- 4) กระตุ้น สร้างความตระหนัก ให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจและเห็นความสำคัญของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 5) ให้ข้อมูลหรือชี้แนะแนวทางการดำเนินกิจกรรมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แหล่งวิทยาการที่นักเรียนจะไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ หรือดูงานกิจกรรมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นแนวทางให้กับนักเรียนเลือกตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจและความสามารถ
- 6) ให้คำปรึกษา และร่วมกับนักเรียนวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของงาน/กิจกรรมที่นักเรียนเลือกตัดสินใจที่จะเข้าศึกษาเรียนรู้ และวางแผนการดำเนินการ ทั้งนี้ให้ครูที่ปรึกษาพิจารณาให้เหมาะสมกับความสามารถ วุฒิภาวะ และไม่ทำให้นักเรียนเสียผลการเรียนวิชาอื่นๆ
- 7) ให้ความรู้ คำแนะนำ และหรือเชิญวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาให้ความรู้หรือทักษะเพิ่มเติม ตลอดจนพาไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 8) ตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยจัดทำแบบวัดผล ประเมินผล แบบบันทึกพฤติกรรมผู้เรียน แบบสังเกตพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ อัตลักษณ์ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์/ราชประชานุเคราะห์
- 9) ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพระราชดำริ เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา อุปสรรค และประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมแก้ไขปัญหา อุปสรรคให้กับผู้เรียนเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์
- 10) เสริมแรงในการทำงาน การเข้าศึกษาเรียนรู้ เช่น การกล่าวคำชมเชย การมอบเกียรติบัตร การประกาศเกียรติคุณ เป็นต้น
- 11) ประเมินผลการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อค้นหาข้อดีที่ควรส่งเสริมและจุดอ่อนเพื่อหาทางป้องกัน
- 12) ถอดประสบการณ์การเรียนรู้ของตนและผู้เรียน จัดทำเป็นคลังความรู้ หรือข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

13) จัดทำรายงานสรุปผลการศึกษารียนรู้ของผู้เรียนเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา

1.3 บทบาทของผู้เรียน

1.3.1 ผู้ดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้

1) ร่วมดำเนินการ/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามกิจกรรมที่สนใจ/ถนัด หรือได้รับมอบหมาย

2) เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตน โดยน้อมนำหลักทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดในการทำงาน ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์/โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ที่ระบุว่า “รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ”

3) เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้

4) ศึกษาหาความรู้จากผู้รู้ หรือแหล่งวิทยากรที่หลากหลายเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

5) ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อค้นหาข้อดีที่ควรส่งเสริม และจุดอ่อนเพื่อหาทางป้องกัน โดยขอคำแนะนำจากครูที่ปรึกษา หรือผู้รู้ในโรงเรียนหรือชุมชน

6) ถอดประสบการณ์การเรียนรู้ของตน จัดทำเป็นคลังความรู้ หรือข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

7) สรุปผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค เพื่อรายงานครูที่ปรึกษา

1.3.2 ผู้เข้าศึกษาเรียนรู้

1) ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2) สำรวจความสนใจหรือความถนัดของตนเองเกี่ยวกับกิจกรรมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3) เข้าศึกษาเรียนรู้กิจกรรมตามความสนใจหรือถนัดของตน โดยจดบันทึกข้อมูลความรู้ที่ได้รับ สอบถามครูที่ปรึกษา วิทยากรประจำศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลความรู้ที่ไม่เข้าใจหรือกระจ่างชัด

4) ศึกษาเรียนรู้ หรือปฏิบัติกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ด้วยความตั้งใจ อย่างมีสติสมาธิ

5) ศึกษาหาความรู้จากผู้รู้ หรือแหล่งวิทยากรที่หลากหลายเพิ่มเติมเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนางาน/กิจกรรมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ตนสนใจ

6) ถอดประสบการณ์การเรียนรู้ของตน เพื่อจัดทำเป็นคลังความรู้ หรือข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนในโอกาสต่อไป

7) ประพฤติปฏิบัติตน โดยน้อมนำหลักทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดในการทำงาน ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์/โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ที่ระบุว่า “รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ”

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.4 บทบาทของชุมชนและเครือข่าย

- 1) ให้การสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 2) มีส่วนร่วมในการสนับสนุน จัดหางบประมาณ สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์เพื่อใช้ในการบริหารกิจกรรมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 3) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อันโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยเป็นวิทยากรท้องถิ่น
- 4) มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่สาธารณชน
- 5) ร่วมถอดประสบการณ์การเรียนรู้ของตนร่วมกับผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียน เกี่ยวกับการศึกษาเรียนรู้ หรือแนวทางในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จัดทำเป็นคลังความรู้ หรือข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในโอกาสต่อไป

2. แนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ ให้ประสบความสำเร็จอย่างเป็นระบบโดยใช้วงจร PDCA สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

2.1 ด้านบุคลากร

2.1.1 การวางแผน (Plan)

- 1) สสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการของนักเรียน ครูและบุคลากรในการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 2) นำข้อมูลกิจกรรมที่นักเรียนต้องการมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อตอบสนองแนวพระราชดำริ
- 3) ประชุมวางแผน กำหนดบทบาทของนักเรียนในการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 4) แต่งตั้งคณะทำงาน โดยมีนักเรียนเป็นคณะทำงานมีส่วนร่วมรับผิดชอบและร่วมปฏิบัติงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.1.2 การปฏิบัติตามแผน (Do)

- 1) กำหนดปฏิทินการดำเนินงานของนักเรียนเพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมาย
- 2) ประชุมชี้แจงถึงแนวทางในการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินักเรียนรับทราบ
- 3) ชี้แจงให้นักเรียนได้ขอคำชี้แนะ ปรึกษางานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับผู้รู้ในโรงเรียน
- 4) ชี้แจงให้นักเรียนใช้สื่อหรือคู่มือเป็นแนวทางในการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 5) ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.1.3 การตรวจสอบ (Check)

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
- 2) ติดตามผลการดำเนินงานในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียน
- 3) ตรวจสอบการปฏิบัติงานของนักเรียนที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย
- 4) รวบรวมปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
- 5) จัดทำข้อมูลสถิติ และรายงานผลการดำเนินงานให้ครูที่รับผิดชอบ สถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องทราบ

2.1.4 การแก้ไขปัญหา (Action)

- 1) วิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินงานของนักเรียน
- 2) ประชุมครูผู้รับผิดชอบ และนักเรียน เพื่อสรุปผลการดำเนินงานหลังจกดำเนินการแล้ว
- 3) หาผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ปรึกษา
- 4) ปรับปรุงแก้ไข และวางแนวทางในการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
- 5) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานให้สถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องทราบ
- 6) นำผลการดำเนินงานมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการครั้งต่อไป

2.2 ด้านงบประมาณ

2.2.1 การวางแผน (Plan)

- 1) สํารวจสภาพปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 2) ประชุมวางแผน เพื่อเสนอของบประมาณเพิ่มเติมกรณีไม่เพียงพอหรือขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) เก็บข้อมูล บันทึกข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการครั้งต่อไป
- 4) แต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบโครงการ และนักเรียนเพื่อร่วมกันพิจารณาการใช้จ่ายงบประมาณ

2.2.2 การปฏิบัติตามแผน (Do)

- 1) กำหนดปฏิทินการใช้จ่ายงบประมาณดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 2) ประชุมชี้แจงถึงแนวทางในการใช้จ่ายงบประมาณ
- 3) ประสานหน่วยงาน องค์กร หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ

2.2.3 การตรวจสอบ (Check)

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- 2) แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ
- 3) จัดทำแผนการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ
- 4) รวบรวมปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ การใช้จ่ายงบประมาณอย่างต่อเนื่อง
- 5) จัดทำการรายงานผลการดำเนินงานให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบ

2.2.4 การแก้ไขปัญหา (Action)

- 1) วิเคราะห์ และประเมินการใช้จ่ายงบประมาณ
- 2) ประชุมคณะทำงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสรุปผลการใช้จ่ายงบประมาณหลังจากดำเนินการแล้ว
- 3) สรรหาผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้เป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาปรับปรุง

2.3 ด้านวัสดุ อุปกรณ์

2.3.1 การวางแผน (Plan)

- 1) ตรวจสอบสภาพ ปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ ก่อนดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 2) ประชุมวางแผน กำหนดวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 3) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อกำกับ ติดตามการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า

2.3.2 การปฏิบัติตามแผน (Do)

- 1) ประชุมชี้แจงถึงแนวทางในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์เพื่อพัฒนางานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 2) ประสานผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์เพื่อพัฒนางานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 3) จัดเตรียมบุคลากรเพื่อดูแล บำรุง รักษา วัสดุ อุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

2.3.3 การตรวจสอบ (Check)

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ การตรวจสอบและประเมินผลการใช้วัสดุ อุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า
- 2) ใช้แนวทางการตรวจสอบคุณภาพของวัสดุ อุปกรณ์ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
- 3) ติดตามตรวจสอบการใช้วัสดุ อุปกรณ์ตามแผนที่กำหนด
- 4) รวบรวมปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะการใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างต่อเนื่อง

2.3.4 การแก้ไขปัญหา (Action)

- 1) วิเคราะห์ และประเมินผลการใช้ประโยชน์ของวัสดุ อุปกรณ์อย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด
- 2) ประชุมคณะทำงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสรุปผลการใช้วัสดุอุปกรณ์หลังจากดำเนินการแล้ว
- 3) ปรับปรุงแก้ไข และวางแนวทางในการพัฒนาวัสดุ อุปกรณ์ให้ทันสมัย เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.4 ด้านการบริหารจัดการ

2.4.1 การวางแผน (Plan)

- 1) สํารวจสภาพ ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ของนักเรียนที่ดำเนินการแล้ว
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 3) ประชุมวางแผน กำหนดกิจกรรม ขั้นตอน และแนวทางในการดำเนินงาน
ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 4) เก็บข้อมูลสภาพ ปัญหา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนางานตามโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 5) กำหนดบุคลากรที่เหมาะสมเป็นคณะทำงาน เพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรม
ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.4.2 การปฏิบัติตามแผน (Do)

- 1) กำหนดปฏิทินการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 2) ประชุมชี้แจงคณะทำงานถึงแนวทางในการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ
- 3) ประสานผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 4) จัดเตรียมคณะทำงาน สถานที่ในการดำเนินงาน
- 5) ใช้สื่อหรือคู่มือในการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 6) ประชาสัมพันธ์ถึงกิจกรรมและการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องและชุมชน ทราบ

2.4.3 การตรวจสอบ (Check)

- 1) ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนด
- 2) รวบรวมปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- 3) จัดทำข้อมูลสถิติ รายรับ จ่าย และผลการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ
- 4) จัดทำการรายงานผลการดำเนินงานรายงานสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบ

2.4.4 การแก้ไขปัญหา (action)

- 1) ประชุมคณะทำงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน หลังจาก
ดำเนินการแล้ว
- 2) สรรหาผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับงานที่ดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ปรึกษาในการพัฒนา
ปรับปรุง
- 3) ปรับปรุงแก้ไข และวางแนวทางพัฒนางานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ในโอกาสต่อไป
- 4) นำข้อมูลที่บันทึกในการทำงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
มาเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบในการตัดสินใจ

3. แนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การดำเนินงานพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษที่เห็นผลเป็นรูปธรรมเป็นตามคุณลักษณะและอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่กำหนด และเพื่อให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษา จึงได้กำหนดวิธีการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา/ดำเนินงานของสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ด้านหลักๆ ได้แก่ ด้านที่ 1 การบริหารจัดการ มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบาย 2) บุคลากร 3) วิชาการ 4) งบประมาณ และ 5) บริหารทั่วไป และด้านที่ 2 การดำเนินงาน มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ความต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งแต่ละด้านและองค์ประกอบมีแนวดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินงานโครงการพระราชดำริ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา จำแนกเป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้

3.1.1 นโยบาย มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) ศึกษานโยบาย จุดเน้น รัฐบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และโรงเรียน
- 2) ศึกษาบริบท วิเคราะห์ความต้องการ ความสอดคล้อง และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีที่จะขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา
- 3) กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติงานที่บูรณาการในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาและมีผู้รับผิดชอบแผนงาน/โครงการที่ชัดเจน
- 4) ประชุมชี้แจงการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาแก่ผู้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้รับทราบ
- 5) ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาโดยผู้รับผิดชอบโครงการและผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 6) กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง
- 7) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ และเผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 8) แก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา แผนงาน/โครงการที่เป็นผลสะท้อนจากการประเมินแผนงาน/โครงการ ด้วยการวิเคราะห์หาสาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

3.1.2 วิชาการ มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ขอบข่ายภารกิจงานวิชาการ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลักทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจุดเน้นของสถานศึกษาด้านการพัฒนาศูนย์

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษาเพื่อกำหนดความต้องการและภารกิจงานด้านวิชาการที่นำไปสู่การกำหนดแผนงาน/โครงการด้านวิชาการ

2) กำหนดแผนงาน/โครงการด้านวิชาการเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาและมีผู้รับผิดชอบแผนงาน/โครงการที่ชัดเจน

3) ประชุม ชี้แจงการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการด้านวิชาการเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาแก่ผู้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้รับทราบ

4) ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการด้านวิชาการเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

5) กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการด้านวิชาการเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

6) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ และเผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7) แก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา แผนงาน/โครงการที่เป็นผลสะท้อนจากการประเมินแผนงาน/โครงการ ด้วยการวิเคราะห์หาสาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

3.1.3 งบประมาณ มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1) ศึกษา วิเคราะห์ความต้องการ ความเหมาะสม แนวทางการจัดหาด้านงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษาและงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดแผนงาน/โครงการด้านงบประมาณเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาและมีผู้รับผิดชอบแผนงาน/โครงการที่ชัดเจน

3) ประชุม ชี้แจงการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการด้านงบประมาณเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาแก่ผู้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้รับทราบ

4) ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการด้านงบประมาณเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

5) กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการด้านงบประมาณเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

6) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ และเผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7) แก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา แผนงาน/โครงการที่เป็นผลสะท้อนจากการประเมินแผนงาน/โครงการ ด้วยการวิเคราะห์หาสาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.1.4 บุคคล มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ความพร้อม ความต้องการและแนวทางการพัฒนาบุคลากรเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา
- 2) กำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาและมีผู้รับผิดชอบแผนงาน/โครงการที่ชัดเจน
- 3) ประชุม ชี้แจงการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาแก่ผู้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้รับทราบ
- 4) ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 5) กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง
- 6) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ และเผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 7) แก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา แผนงาน/โครงการที่เป็นผลสะท้อนจากการประเมินแผนงาน/โครงการ ด้วยการวิเคราะห์หาสาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

3.1.5 การบริหารงานทั่วไป มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

❖ อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม

- 1) วิเคราะห์ความพร้อม ความต้องการและแนวทางการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา
- 2) กำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาและมีผู้รับผิดชอบแผนงาน/โครงการที่ชัดเจน
- 3) ประชุม ชี้แจงการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาแก่ผู้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้รับทราบ
- 4) ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- 5) กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง
- 6) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ และเผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

7) แก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา แผนงาน/โครงการที่เป็นผลสะท้อนจากการประเมิน แผนงาน/โครงการ ด้วยการวิเคราะห์หาสาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

❖ ชุมชนและเครือข่าย

1) วิเคราะห์ความพร้อม ความต้องการและแนวทางการประสานสัมพันธ์กับชุมชน องค์กร หรือหน่วยงานให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา

2) กำหนดแผนงาน/โครงการประสานสัมพันธ์กับชุมชน องค์กร หรือหน่วยงานให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาและมีผู้รับผิดชอบแผนงาน/โครงการที่ชัดเจน

3) ประชุมชี้แจงการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการประสานสัมพันธ์กับชุมชน องค์กร หรือหน่วยงานให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาแก่ผู้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้รับทราบ

4) ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการประสานสัมพันธ์กับชุมชน องค์กร หรือหน่วยงานให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา

5) กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการประสานสัมพันธ์กับชุมชน องค์กร หรือหน่วยงานให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

6) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ และเผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7) แก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา แผนงาน/โครงการที่เป็นผลสะท้อนจากการประเมิน แผนงาน/โครงการ ด้วยการวิเคราะห์หาสาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

3.2 ด้านการดำเนินงาน

แนวทางการดำเนินงานโครงการพระราชดำริ ด้านการดำเนินงาน จำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

3.2.1 การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1) ศึกษาบริบท วิเคราะห์ความต้องการ ความเหมาะสมของสถานศึกษาเพื่อพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา

2) แต่งตั้งคณะทำงาน/โครงสร้างการบริหารงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาและกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน

3) จัดทำแผนงาน/โครงการ และปฏิทินการปฏิบัติงานของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สอดคล้องกับงบประมาณและทรัพยากรโดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

4) ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ กำกับ ติดตาม ประเมินผลโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และนำผลมาปรับปรุง/พัฒนาแผนงาน/โครงการในครั้งต่อไป

5) น้อมนำหลักทรงงานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในทุกกิจกรรม

6) ใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน/กิจกรรมของของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาอย่างประหยัดและคุ้มค่าโดยใช้หลัก 1 A 3 R

7) ถอดบทเรียน รวบรวมองค์ความรู้ของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา พร้อมจัดเก็บและนำเสนอด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสม

3.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1) บูรณาการกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาสู่การเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และคุณธรรมจริยธรรมตามธรรมชาติกลุ่มสาระวิชา และ/หรือเนื้อหาเฉพาะกับนักเรียนเฉพาะกลุ่ม และ/หรือนักเรียนทุกระดับชั้นในสถานศึกษา

2) จัดทำ/ผลิต/ใช้/เผยแพร่สื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ สำหรับกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม

3) จัดทำเครื่องมือและวัด ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลาย เหมาะสม

4) นำผลการวัดประเมินผลมาปรับปรุง/พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม

5) จัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้วยวิธีการและรูปแบบที่เหมาะสม

3.2.3 ความต่อเนื่องและยั่งยืน มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1) ดำเนินงาน/กิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียนและชุมชน

2) แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3) ดำเนินการประเมินการดำเนินงานของศูนย์โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อสิ้นปี และนำผลการประเมินมาปรับปรุง/พัฒนาแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม หรืองานอื่นๆ ในปีต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

4) แต่งตั้งผู้รับผิดชอบการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน/ผลงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

5) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน/ผลงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแก่ชุมชนในท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยรูปแบบที่เหมาะสม

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

6) ดำเนินการต่อยอด/ขยายผลจากการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งในสถานศึกษาและชุมชนด้วยวิธีการ รูปแบบ ผลงาน ชิ้นงานที่เหมาะสม พร้อมทั้งมีการประเมินผลและนำผลการประเมินมาปรับปรุง/พัฒนาวิธีการ รูปแบบ ผลงาน ชิ้นงานการต่อยอด/ขยายผลให้ดียิ่งขึ้น

4. การทำให้เกิดความยั่งยืน

4.1 สถานศึกษากำหนด นโยบายและจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี มีการดำเนินงาน นิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน สรุปรายงานผล และนำผลการติดตามมาพัฒนา นโยบาย/แผนงาน/โครงการ ขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.2 สถานศึกษาจัดทำแผนการพัฒนาและมีการดำเนินการพัฒนาบุคลากร มีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และสามารถนำผลการพัฒนาไปปรับปรุงพัฒนางานของตนเองที่เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา

4.3 วางแผน การดำเนินงานการบริหารการจัดงบประมาณของสถานศึกษาและมีการนิเทศ กำกับติดตามผลการดำเนินงาน และนำผลมาพัฒนางานที่สอดคล้องกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

4.4 ถอดบทเรียนหรือองค์ความรู้ โดยนักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำคลังความรู้

4.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สร้างภาคเครือข่ายการพัฒนาการเรียนรู้

5. ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

5.1 **ผู้บริหาร** มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง โดยใช้หลักทรงงาน เศรษฐกิจพอเพียงเป็น หลักคิด มีเจตคติที่ดี เห็นความสำคัญ และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเป็นแกนนำในการกระตุ้นครู ปลูกจิตสำนึก ความรับผิดชอบร่วมกัน สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเรื่องการจัดจัดการเรียนรู้อบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษาดูงานในที่ต่างๆ

5.2 **ครู** มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง โดยใช้หลักทรงงาน เศรษฐกิจพอเพียงเป็น หลักคิด มีเจตคติที่ดี เห็นความสำคัญ และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน ลงสู่การจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง

5.3 **นักเรียน** มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง โดยใช้หลักทรงงาน เศรษฐกิจพอเพียงเป็น หลักคิด มีเจตคติที่ดี เห็นความสำคัญ และ ปฏิบัติตนอยู่บนพื้นฐานความพอเพียง เห็นความสำคัญ และร่วมกันขับเคลื่อน

5.4 **คณะกรรมการสถานศึกษา** มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง โดยใช้ หลักทรงงาน เศรษฐกิจพอเพียงเป็น หลักคิด มีเจตคติที่ดี เห็นความสำคัญ ร่วมกันขับเคลื่อน และขยายผลสู่ภายนอก

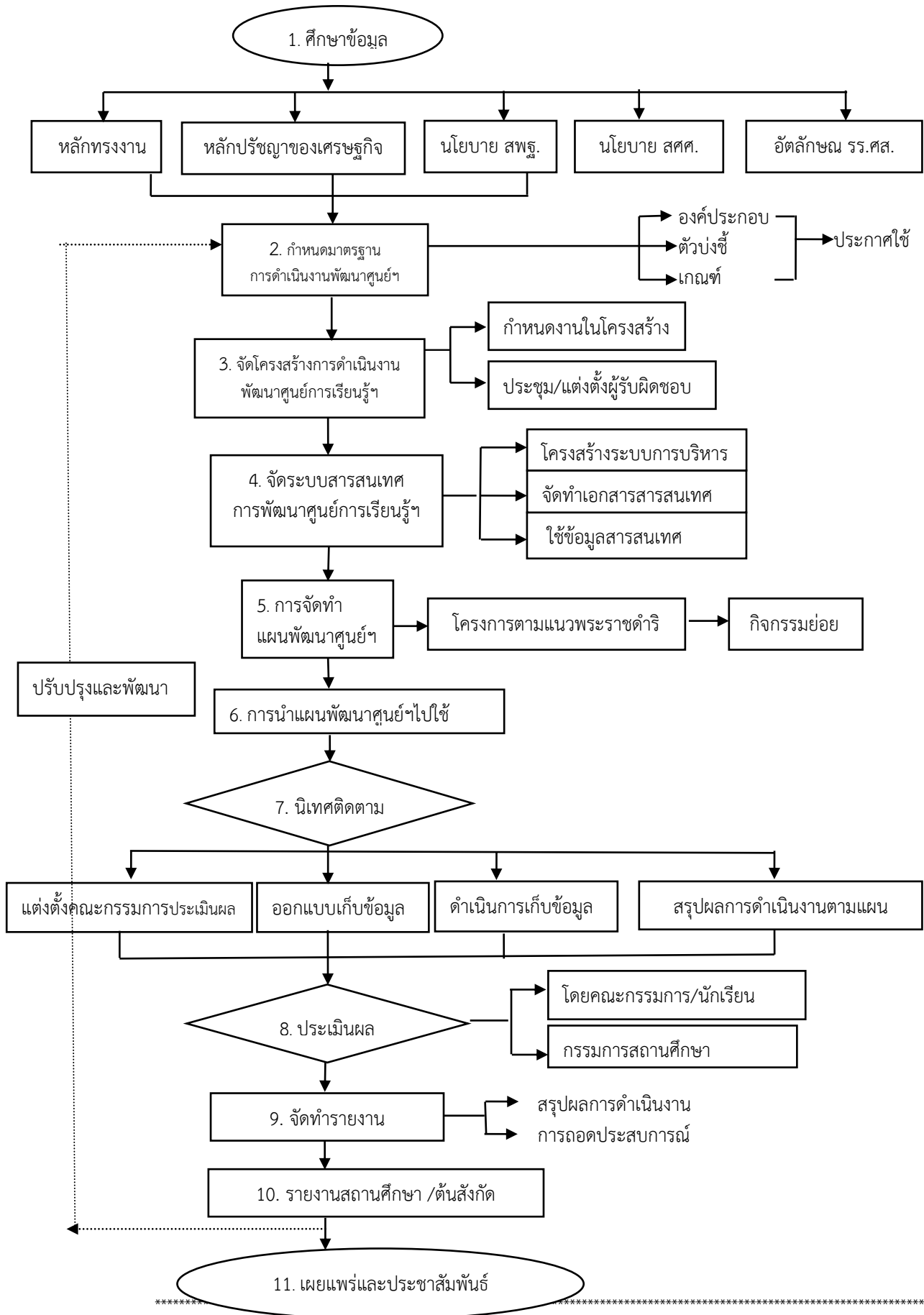
แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

5.5 ชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีความตระหนักเห็นความสำคัญ เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน และขยายผลสู่ภายนอก

ระบบการดำเนินงานการพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรม มีระบบในการดำเนินงาน ดังนี้

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ส่วนที่ 4 การประเมินและเกณฑ์การประเมิน

การประเมิน

การดำเนินงานพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สถานศึกษาจะต้องดำเนินการให้ครอบคลุมเงื่อนไข 2 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 คุณลักษณะของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประกอบด้วย

1. สอดคล้องกับหลักทรงงาน
2. ดำเนินการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. มีการบูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอน
4. มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

ประการที่ 2 อัตลักษณ์ของโรงเรียนในพระราชดำริ คือ รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ

เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้กำหนดรายการประเมินและเกณฑ์คุณภาพเพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวดำเนินการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากแนวพระราชดำริในสถานศึกษาและใช้เป็นเครื่องมือควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ซึ่งกำหนดรายการประเมินตามตัวชี้วัดและประเด็นการประเมิน เป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา

ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 24 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 นโยบาย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ติดตาม ประเมินและรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 4 นำผลการติดตามและประเมินผลมาพัฒนาแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 วิชาการ

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- ตัวบ่งชี้ที่ 1** วางแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการเพื่อส่งเสริมการบูรณาการ ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันพระราชดำริสู่การเรียนการสอน
- ตัวบ่งชี้ที่ 2** ดำเนินการตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการเพื่อส่งเสริม การบูรณาการศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การเรียน การสอน
- ตัวบ่งชี้ที่ 3** ติดตาม ประเมินและรายงานผลตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการ ที่เพื่อส่งเสริมการบูรณาการศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สู่การเรียนการสอน
- ตัวบ่งชี้ที่ 4** นำผลการติดตามและประเมินผลมาพัฒนา/ปรับปรุงแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมด้านวิชาการที่เพื่อส่งเสริมการบูรณาการศูนย์การเรียนรู้โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 3 งบประมาณ

- ตัวบ่งชี้ที่ 1** วางแผนการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 2** ดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาเพื่อการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์ การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 3** ติดตาม ประเมินและรายงานผลการดำเนินงานตามงบประมาณสถานศึกษา เพื่อการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสถานศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 4** นำผลการติดตามและประเมินผลมาพัฒนา/แผนการบริหารงานงบประมาณ เพื่อการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 4 บุคคล

- ตัวบ่งชี้ที่ 1** วางแผนการปฏิบัติงานและการพัฒนาบุคลากรเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 2** ดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานและการพัฒนาบุคลากรเพื่อการปฏิบัติงานและ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริในสถานศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 3** ติดตาม ประเมินการพัฒนาการปฏิบัติงาน และการพัฒนาของบุคลากร ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ตัวบ่งชี้ที่ 4** นำผลการติดตามและผลประเมินการพัฒนา และการปฏิบัติงานของบุคลากร มาปรับปรุง แก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

องค์ประกอบที่ 5 การบริหารงานทั่วไป

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

❖ อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 วางแผนการบริหารจัดการอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 ติดตาม ประเมินและรายงานผลการดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการ อาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 นำผลการติดตามและประเมินผลมาพัฒนา/ปรับปรุงแผนการบริหารจัดการ อาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

❖ ชุมชนและเครือข่าย

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 วางแผนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ดำเนินการตามแผนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 ประเมินผลการดำเนินงานและประเมินผลความพึงพอใจของชุมชนและเครือข่าย ในการมีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แก่ผู้เรียน
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 นำผลการประเมินมาพัฒนา ปรับปรุงการมีส่วนร่วมกับชุมชนและ เครือข่ายในการส่งเสริมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ

ด้านที่ 2 การดำเนินงาน

ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 13 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

- องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 การศึกษาบริบทของโรงเรียน และข้อมูลของกิจกรรมโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 การวางแผนการดำเนินงาน
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 การน้อมนำหลักการทรงงาน มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 การน้อมนำหลักคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ ในการดำเนินงาน
- ตัวบ่งชี้ที่ 5 การใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างประหยัดคุ้มค่าและพอเพียง

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- ตัวบ่งชี้ที่ 6 การสะท้อนถึงองค์ความรู้ หลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สถานศึกษาดำเนินการ
- องค์ประกอบที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้**
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 การบูรณาการกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 สื่อและแหล่งเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิตและคุณธรรมจริยธรรม
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม
- องค์ประกอบที่ 3 ความต่อเนื่องและยั่งยืน**
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการเผยแพร่การประชาสัมพันธ์ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 เป็นศูนย์การเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการต่อยอด/ขยายผลจากการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 3 ผลลัพธ์และความสำเร็จ

ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 15 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

- องค์ประกอบที่ 1 สถานศึกษา**
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 อาคารสถานที่สะอาด เป็นระบบระเบียบ พร้อมใช้งาน
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 พื้นที่ภายนอกบริเวณโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ
- องค์ประกอบที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา**
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ปฏิบัติตน/ดำเนินชีวิตโดยใช้ หลักทรงงาน เศรษฐกิจพอเพียงเป็น หลักคิด
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีเจตคติที่ดีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- องค์ประกอบที่ 3 ครูและบุคลากร**
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ปฏิบัติตน/ดำเนินชีวิตโดยใช้หลักทรงงาน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิด
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีเจตคติที่ดีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- องค์ประกอบที่ 4 ผู้เรียน**

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ปฏิบัติตน/ดำเนินชีวิตโดยใช้ หลักทรงงาน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิด
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีเจตคติที่ดีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

องค์ประกอบที่ 5 ชุมชน และเครือข่าย

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนและเครือข่าย
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ชุมชนและเครือข่ายให้การยอมรับ
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีเจตคติที่ดีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เกณฑ์การประเมิน

การประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีเกณฑ์การประเมิน ซึ่งกำหนดรายการประเมิน และเกณฑ์คุณภาพ ดังนี้

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
1.นโยบาย	1. กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสถานศึกษา	1. แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 2. แผนปฏิบัติการประจำปี 3. บันทึกการประชุม 4. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 5. ภาพกิจกรรม 6. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการศึกษานโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีการสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการของนักเรียนเพื่อวางแผนกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียน 2 หมายถึง มีการกำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อขับเคลื่อนพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสถานศึกษา ตามเกณฑ์คุณภาพ 1 3 หมายถึง บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติการประจำปีข้างต้น ตามเกณฑ์คุณภาพ 2 4 หมายถึง มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่เหมาะสม ในการดำเนินการตามนโยบาย แผนปฏิบัติการประจำปีข้างต้นของสถานศึกษาที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมตามเกณฑ์คุณภาพ 3 5 หมายถึง มีแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับนโยบายข้างต้นของสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และสามารถปฏิบัติได้จริง มีกิจกรรมครอบคลุมทุกกลุ่มงานอย่างเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงทางภูมิสังคมของสถานศึกษา
	2. ดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสถานศึกษา	1. แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 2. แผนปฏิบัติการประจำปี 3. บันทึกการประชุม 4. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 5. รายงานการดำเนินการตามแผน 6. ภาพกิจกรรม 7. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีการประชุมชี้แจงการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ตามแผนปฏิบัติการประจำปีให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษาทราบ 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมกับแต่ละโครงการ/กิจกรรมเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสถานศึกษา 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีแต่ไม่ครบทุกโครงการ/กิจกรรม 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และมีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีครบทุกโครงการ/กิจกรรมอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพความเป็นจริง

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริน

ด้านที่ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
1.นโยบาย	3. ติดตาม ประเมินและรายงานผล การดำเนินงานตามนโยบายและ แผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อขับเคลื่อน/ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำรินสถานศึกษา	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกำกับ ติดตามการดำเนินงาน 2. รายงานการกำกับ ติดตาม การดำเนินงาน 3. บันทึกการประชุม 4. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย และแผนปฏิบัติการประจำปีในการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำรินสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีผู้รับผิดชอบการติดตามผลการดำเนินงานตาม นโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีในการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและ แผนปฏิบัติการประจำปี 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และมีการรายงานผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
	4. นำผลการติดตามและประเมินผล มาพัฒนาแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ โครงการเนื่องมาจากพระราชดำริน สถานศึกษา	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกำกับ ติดตามการดำเนินงาน 2. รายงานการกำกับ ติดตาม การดำเนินงาน 3. บันทึกการประชุม 4. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการวิเคราะห์ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย/แผนงาน/โครงการ เพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีการพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาสาเหตุและปัจจัย ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อ การดำเนินการตามนโยบาย/แผนงาน/โครงการ เพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และพิจารณาหาแนวทางแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา เพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้ผลดียิ่งขึ้น 4 หมายถึง ดำเนินการ แก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา การดำเนินโครงการ/กิจกรรม/ การดำเนินงาน ตามแนวทาง/ข้อเสนอที่ได้จากการพิจารณาตามเกณฑ์คุณภาพ 3 5 หมายถึง รายงาน/แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบถึง ผลการแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา การดำเนิน โครงการ/กิจกรรมตามที่ได้ดำเนินการแล้ว ตามเกณฑ์คุณภาพ 4

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริน

ด้านที่ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
2. วิชาการ	1. วางแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการเพื่อส่งเสริมการบูรณาการศูนย์การเรียนรู้โครงการอันพระราชดำริสู่การเรียนการสอน	1. แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 2. แผนปฏิบัติการประจำปี 3. บันทึกการประชุม 4. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 5. ภาพกิจกรรม 6. อื่นๆ	<p>1 หมายถึง มีการศึกษาแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อขับเคลื่อนพัฒนาศูนย์ฯ รวมถึงมีการสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการของนักเรียนเพื่อวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ</p> <p>2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่บูรณาการศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การเรียนการสอน</p> <p>3 หมายถึง บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการ ตามเกณฑ์คุณภาพ 2</p> <p>4 หมายถึง แต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่เหมาะสม และจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน ในการดำเนินการตามแผนส่งเสริมงานวิชาการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 อย่างพอประมาณ และเป็นเหตุเป็นผล</p> <p>5 หมายถึง แผนส่งเสริมงานวิชาการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 มีโครงการ/กิจกรรม ทุกระดับชั้น และมีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ</p>
	2. ดำเนินการตามแผนงานโครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการ เพื่อส่งเสริมการบูรณาการศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การเรียนการสอน	1. แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 2. แผนปฏิบัติการประจำปี 3. บันทึกการประชุม 4. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 5. รายงานการดำเนินการตามแผน 6. ภาพกิจกรรม 7. อื่นๆ	<p>1 หมายถึง มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินงานเพื่อดำเนินการตามแผนงานโครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการ เพื่อส่งเสริมการบูรณาการศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การเรียนการสอน</p> <p>2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และประชุมชี้แจงการดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการเพื่อส่งเสริมการบูรณาการศูนย์การเรียนรู้ให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง</p> <p>3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนส่งเสริมงานวิชาการ</p> <p>4 หมายถึง มีผู้รับผิดชอบตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนส่งเสริมงานวิชาการ แต่ไม่ครบทุกโครงการ/กิจกรรม</p> <p>5 หมายถึง มีผู้รับผิดชอบตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และดำเนินการตาม โครงการ/กิจกรรม ของแผนส่งเสริมงานวิชาการทุกโครงการ/กิจกรรมตามความเหมาะสม และยืดหยุ่นตามความจำเป็น</p>

ด้านที่ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
2. วิชาการ	3. ติดตาม ประเมินและรายงาน ผลตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่เพื่อส่งเสริมการบูรณา ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริสู่การเรียนการสอน	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน กำกับ ติดตามการดำเนินงาน 2. รายงานการกำกับ ติดตาม การดำเนินงาน 3. บันทึกการประชุม 4. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการรายงาน ผลตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่เพื่อส่งเสริมการบูรณาการศูนย์การเรียนรู้ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การเรียนการสอน 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีผู้รับผิดชอบการติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผน ส่งเสริมงานวิชาการเพื่อส่งเสริมการบูรณาการศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การ เรียนการสอน 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนส่งเสริมงาน วิชาการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงานและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของ สถานศึกษา 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และรายงานผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
	4. นำผลการติดตามและประเมินผลมา พัฒนา/ปรับปรุงแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมด้านวิชาการที่เพื่อส่งเสริม การบูรณาการศูนย์การเรียนรู้โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การ การสอน	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน กำกับ ติดตามการดำเนินงาน 2. รายงานการกำกับ ติดตาม การดำเนินงาน 3. บันทึกการประชุม 4. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการวิเคราะห์ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานพัฒนา/ปรับปรุงแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมด้านวิชาการที่เพื่อส่งเสริมการบูรณาการศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่ การเรียนการสอน 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีการพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหา สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านวิชาการเพื่อส่งเสริมการบูรณาการศูนย์การเรียนรู้ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การเรียน การสอน 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีการพิจารณาหาแนวทาง แก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา การส่งเสริมงานด้านวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น 4 หมายถึง ดำเนินการแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา การส่งเสริมงานด้านวิชาการ ตามแนวทาง/ข้อเสนอ ที่ ได้จากการพิจารณาตามเกณฑ์คุณภาพ 3 5 หมายถึง รายงาน/แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบถึง ผลการแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา การส่งเสริมงาน ด้านวิชาการตามที่ได้ดำเนินการแล้ว ตามเกณฑ์คุณภาพ 4

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
3.งบประมาณ	1. วางแผนการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินสถานศึกษา	1. แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 2. แผนปฏิบัติการประจำปี 3. บันทึกการประชุม 4. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 5. ภาพกิจกรรม 6. อื่นๆ	1 หมายถึง สํารวจสภาพปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของงบประมาณในการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริน 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาเพื่อการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินสถานศึกษา 3 หมายถึง บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการบริหารงบประมาณอย่างเหมาะสม 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม และเป็นเหตุเป็นผล สำหรับแต่ละโครงการ/กิจกรรม 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และการจัดสรรงบประมาณคํานึงถึงการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว
	2. ดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาเพื่อการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินสถานศึกษา	1. แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 2. แผนปฏิบัติการประจำปี 3. บันทึกการประชุม 4. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 5. รายงานการดำเนินการตามแผน 6. ภาพกิจกรรม 7. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันพระราชดำรินสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีการประชุมชี้แจงการดำเนินการบริหารจัดการงบประมาณให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษาทราบ 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีผู้รับผิดชอบการเบิกจ่าย และบริหารจัดการงบประมาณแต่ละโครงการ/กิจกรรม ตามแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีการเบิกจ่ายและใช้ทรัพยากร ตามแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา อย่างโปร่งใส 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และมีการเบิกจ่ายงบประมาณและใช้ทรัพยากรตามความจำเป็น อย่างเหมาะสม ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบการเบิกจ่ายได้ทุกโครงการ/กิจกรรม

ด้านที่ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
3.งบประมาณ	3. ติดตาม ประเมินและรายงานผลการดำเนินงานตาม งบประมาณสถานศึกษาเพื่อ การขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์ การเรียนรู้โครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ ในสถานศึกษา	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกำกับ ติดตามการดำเนินงาน 2. รายงานการกำกับ ติดตาม การดำเนินงาน 3. บันทึกการประชุม 4. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตาม งบประมาณในการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริใน สถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ในการติดตามผลการใช้ งบประมาณของสถานศึกษา 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 มีการติดตาม และประเมินผลการใช้งบประมาณ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ/กิจกรรมที่ตั้งไว้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ และ สภาพความเป็นจริงของสถานศึกษา 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และรายงานผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
	4. นำผลการติดตามและ ประเมินผลมาพัฒนา/ แผนการบริหารงาน งบประมาณเพื่อการขับเคลื่อน/ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสถานศึกษา	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกำกับ ติดตามการดำเนินงาน 2. รายงานการกำกับ ติดตาม การดำเนินงาน 3. บันทึกการประชุม 4. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการวิเคราะห์ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการบริหารงบประมาณ เพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีการพิจารณาร่วมกัน เพื่อหาสาเหตุและปัจจัย ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และพิจารณาหาแนวทางแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา การดำเนินการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น 4 หมายถึง ดำเนินการปรับปรุง/พัฒนา การบริหารจัดการงบประมาณตามข้อเสนอที่ได้จาก เกณฑ์คุณภาพ 3 5 หมายถึง รายงาน/แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ ผลการแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา การบริหาร จัดการงบประมาณตามที่ได้ดำเนินการแล้วตามเกณฑ์คุณภาพ 4

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
4.บุคคล	1. วางแผนการปฏิบัติงานและการพัฒนาของบุคลากรเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา	1. แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 2. แผนปฏิบัติการประจำปี 3. บันทึกการประชุม 4. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 5. ภาพกิจกรรม 6. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการศึกษานโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการพัฒนาบุคลากรในการขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อขับเคลื่อน/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ตามเกณฑ์คุณภาพ 2 4 หมายถึง แต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่เหมาะสม และจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน ในการดำเนินการตามแผนงานพัฒนาบุคลากร ตามเกณฑ์คุณภาพ 3 อย่างพอประมาณ และเป็นเหตุเป็นผล 5 หมายถึง แผนส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรตามเกณฑ์คุณภาพ 4 ครอบคลุมครู บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา และมีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ
	2. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานและการพัฒนาของบุคลากรเพื่อการปฏิบัติงานและให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักในการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา	1. แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 2. แผนปฏิบัติการประจำปี 3. บันทึกการประชุม 4. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 5. รายงานการดำเนินการตามแผน 6. ผลการปฏิบัติงานของบุคลากร 7. ภาพกิจกรรม 8. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินงานการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และประชุมชี้แจงการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา ให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร 4 หมายถึง มีผู้รับผิดชอบตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร แต่ไม่ครบทุกโครงการ/กิจกรรม 5 หมายถึง มีผู้รับผิดชอบตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และดำเนินการตาม โครงการ/กิจกรรม ของแผนส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทุกโครงการ/กิจกรรมตามความเหมาะสม และยืดหยุ่นตามความจำเป็น

ด้านที่ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
4.บุคคล	3. ติดตาม ประเมินการพัฒนา การปฏิบัติงานและการพัฒนา ของบุคลากรให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสถานศึกษา	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกำกับ ติดตามการดำเนินงาน 2. รายงานการกำกับ ติดตาม การดำเนินงาน 3. บันทึกการประชุม 4. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของ บุคลากรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีผู้รับผิดชอบการติดตามผล การพัฒนาและการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผน ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงานและเหมาะสม กับสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษา 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และรายงานผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
	4. นำผลการติดตามและ ผลประเมินการพัฒนา และ การปฏิบัติงานของบุคลากร มาปรับปรุง แก้ไขให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกำกับ ติดตามการดำเนินงาน 2. รายงานการกำกับ ติดตาม การดำเนินงาน 3. บันทึกการประชุม 4. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการวิเคราะห์ เพื่อนำผลการพัฒนาและการปฏิบัติงานของบุคลากร มาปรับปรุง แก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีการพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานของบุคลากรในการดำเนินกิจกรรมตาม โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีการพิจารณาหาแนวทาง แก้ไข/ปรับปรุง/ พัฒนา การส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 4 หมายถึง ดำเนินการแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา การส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรตาม แนวทาง/ข้อเสนอ ที่ได้จากการพิจารณาตามเกณฑ์คุณภาพ 3 5 หมายถึง รายงาน/แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบถึง ผลการแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา การ ส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรตามที่ได้ดำเนินการแล้ว ตามเกณฑ์คุณภาพ 4

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
5.การบริหารงานทั่วไป (อาคารสถานที่ และ สิ่งแวดล้อม)	1. วางแผนการบริหารจัดการ อาคาร สถานที่ และ สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. แผนพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษา 2. แผนปฏิบัติการประจำปี 3. บันทึกการประชุม 4. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 5. ภาพกิจกรรม 6. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการศึกษาแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา/แผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อวางแผนการบริหารจัดการ อาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาอาคาร สถานที่และ สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนา อาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามเกณฑ์คุณภาพ 2 4 หมายถึง แต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่เหมาะสม และจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน ในการดำเนินการตามแผนงาน/ โครงการ/กิจกรรม ตามเกณฑ์คุณภาพ 3 อย่างพอประมาณ และเป็นเหตุเป็นผล 5 หมายถึง แผนส่งเสริมพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามเกณฑ์คุณภาพ 4 ครอบคลุมทุกพื้นที่ใน สถานศึกษา และมีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ
	2. ดำเนินการตามแผน การบริหารจัดการอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษาที่ส่งเสริม การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ	1. แผนพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษา 2. แผนปฏิบัติการประจำปี 3. บันทึกการประชุม 4. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 5. รายงานการดำเนินการ ตามแผน 6. ภาพกิจกรรม 7. เกียรติบัตร โล่ รางวัล 8. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินงานบริหารจัดการอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และประชุมชี้แจงการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม พัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ตาม แผนส่งเสริมพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 4 หมายถึง มีผู้รับผิดชอบตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และดำเนินโครงการ/กิจกรรม ตามแผนส่งเสริมพัฒนา อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม แต่ไม่ครบทุกโครงการ/กิจกรรม 5 หมายถึง มีผู้รับผิดชอบตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และดำเนินการตาม โครงการ/กิจกรรม ของแผนส่งเสริมการ พัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมทุกโครงการ/กิจกรรมตามความเหมาะสม และยืดหยุ่นตามความจำเป็นและ สถานการณ์

ด้านที่ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
5.การบริหารงานทั่วไป (อาคารสถานที่ และ สิ่งแวดล้อม)	3. ติดตาม ประเมินและรายงานผลการดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกำกับติดตามการดำเนินงาน 2. รายงานการกำกับ ติดตามการดำเนินงาน 3. บันทึกการประชุม 4. ภาพกิจกรรม 5. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 มีผู้รับผิดชอบการติดตามผลการพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานการพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงานและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษา 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และรายงานผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
	4. นำผลการติดตามและประเมินผลมาพัฒนา/ปรับปรุงแผนการบริหารจัดการอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกำกับติดตามการดำเนินงาน 2. รายงานการกำกับ ติดตามการดำเนินงาน 3. บันทึกการประชุม 4. ภาพกิจกรรม 5. เกียรติบัตร โล่ รางวัล 6. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการวิเคราะห์ เพื่อประเมินผลการพัฒนา/ปรับปรุงการบริหารจัดการอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 มีการพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีการพิจารณาหาแนวทาง แก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 4 หมายถึง ดำเนินการแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา การส่งเสริมการพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาตามแนวทาง/ข้อเสนอ ที่ได้จากการพิจารณาตามเกณฑ์คุณภาพ 3 5 หมายถึง รายงาน/แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบถึง ผลการแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนา อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ตามที่ได้ดำเนินการแล้ว ตามเกณฑ์คุณภาพ 4

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
5.การบริหารงานทั่วไป (ชุมชนและเครือข่าย)	1.วางแผนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 2. แผนปฏิบัติการประจำปี 3. บันทึกการประชุม 4. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 5. ภาพกิจกรรม 6. บันทึกตกลงความร่วมมือ 7. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามเกณฑ์คุณภาพ 2 4 หมายถึง แต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่เหมาะสม และจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน ในการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ตามเกณฑ์คุณภาพ 3 อย่างพอประมาณ และเป็นเหตุเป็นผล 5 หมายถึง แผนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามเกณฑ์คุณภาพ 4 ครอบคลุมชุมชนและเครือข่ายมีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ
	2. ดำเนินการตามแผนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 2. แผนปฏิบัติการประจำปี 3. บันทึกการประชุม 4. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 5. รายงานการดำเนินการตามแผน 6. ภาพกิจกรรม 7. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินงานการจัดทำข้อมูลความร่วมมือและดำเนินกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และประชุมชี้แจงการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมสร้างความร่วมมือกับชุมชนและเครือข่ายในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนสร้างความร่วมมือกับชุมชนและเครือข่ายในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 4 หมายถึง มีผู้รับผิดชอบตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนสร้างความร่วมมือกับชุมชนและเครือข่าย แต่ไม่ครบทุกโครงการ/กิจกรรม 5 หมายถึง มีผู้รับผิดชอบตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และดำเนินการตาม โครงการ/กิจกรรม ของแผนสร้างความร่วมมือกับชุมชนและเครือข่ายทุกโครงการ/กิจกรรมตามความเหมาะสม และยืดหยุ่นตามความจำเป็นและสถานการณ์

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 1. การบริหารจัดการสถานศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
5.การบริหารงานทั่วไป (ชุมชนและเครือข่าย)	3. ประเมินผลการดำเนินงานและประเมินผลความพึงพอใจของชุมชนและเครือข่ายในการมีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกำกับติดตามการดำเนินงาน 2. รายงานการกำกับ ติดตามการดำเนินงาน 3. บันทึกการประชุม 4. แบบประเมินผลการดำเนินงาน 5. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบและประเมินผลความพึงพอใจของชุมชนและเครือข่ายในการมีส่วนร่วมการจัดการเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แก่ผู้เรียน 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีผู้รับผิดชอบการติดตามผล การประเมินผลการดำเนินงาน และประเมินผลความพึงพอใจของชุมชนและเครือข่าย ในการมีส่วนร่วมการจัดการเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแก่นักเรียน 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีการประเมินผลการดำเนินงาน และประเมินผลความพึงพอใจของชุมชนและเครือข่ายในการมีส่วนร่วมการจัดการเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แก่นักเรียน 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และรายงานผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
	4. นำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุง การมีส่วนร่วมกับชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกำกับติดตามการดำเนินงาน 2. รายงานการกำกับ ติดตามการดำเนินงาน 3. บันทึกการประชุม 4. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการวิเคราะห์ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานมาพัฒนา ปรับปรุง โดยจัดทำแผนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการเรียนรู้ 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีการพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานการมีส่วนร่วมกับชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการเรียนรู้กิจกรรมตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีการพิจารณาหาแนวทาง แก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินงานการมีส่วนร่วมกับชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการเรียนรู้ ให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 4 หมายถึง ดำเนินการแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินงานการมีส่วนร่วมกับชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการเรียนรู้ ตามแนวทาง/ข้อเสนอ ที่ได้จากการพิจารณาตามเกณฑ์คุณภาพ 3 5 หมายถึง รายงาน/แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงผลการแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินงานการมีส่วนร่วมกับชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตามที่ได้ดำเนินการแล้ว ตามเกณฑ์คุณภาพ 4

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 2. การดำเนินงาน

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
1. การพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ	1. การศึกษาบริบทของโรงเรียน และข้อมูลของกิจกรรมโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. แผนการพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษา 2. รายงานประจำปี 3. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 4. บันทึกการประชุม 5. ภาพกิจกรรม 6. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการศึกษาบริบทของโรงเรียน /แผนการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และข้อมูลของกิจกรรมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปัญหา ความจำเป็น ความต้องการ หรือจุดเด่นจุดด้อยของโรงเรียน 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และศึกษากิจกรรมของโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีเหตุผลในการเลือกกิจกรรมในโครงการ พระราชดำริมาพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในโรงเรียน 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และเลือกกิจกรรมในโครงการพระราชดำริมากกว่า 1 โครงการมาพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในโรงเรียน
	2. การวางแผนการดำเนินงาน	1. แผนการพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษา 2. รายงานประจำปี 3. แผนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ 4. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 5. บันทึกการประชุม 6. ภาพกิจกรรม 7. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริในโรงเรียน 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 มีการวางแผนการดำเนินงาน/ปฏิทินการ ดำเนินงาน และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีการวางแผนด้านงบประมาณและทรัพยากร 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีการวางแผนการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และครบทุกกิจกรรมของโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริที่โรงเรียนดำเนินการ

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 2. การดำเนินงาน (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
1. การพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ	3. การน้อมนำหลักการทรงงาน มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน	1. บันทึกการประชุม 2. แบบประเมินพฤติกรรม 3. บันทึกการถอดประสบการณ์ 4. ภาพกิจกรรม 5. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการศึกษาหลักการทรงงานเพื่อนำประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และนำหลักการทรงงานมาใช้ในการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์หลักการทรงงาน 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีเหตุผลในการเลือกหลักการทรงงานมาใช้ในการดำเนินงาน 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 ดำเนินงาน และแสดงถึงวิธีการนำหลักการทรงงานมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน แต่ไม่ครบทุกกิจกรรมของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่โรงเรียนดำเนินการ 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 ได้ครบทุกกิจกรรมของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่โรงเรียนดำเนินการ
	4. การน้อมนำหลักคิดตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ ใช้ในการดำเนินงาน	1. บันทึกการประชุม 2. แบบประเมินพฤติกรรม 3. บันทึกการถอดประสบการณ์ 4. ภาพกิจกรรม 5. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีการนำหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และนำสู่ความสมดุลในมิติใดมิติหนึ่งใน 4 มิติ 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 แต่ไม่ครบทุกกิจกรรมของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่โรงเรียนดำเนินการ 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 ได้ครบทุกกิจกรรมของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่โรงเรียนดำเนินการ

ด้านที่ 2. การดำเนินงาน (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
1. การพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ	5. การใช้ทรัพยากรในการ ดำเนินงานอย่างประหยัดคุ้มค่าและ พอเพียง	1. บันทึกการประชุม 2. แบบประเมินพฤติกรรม 3. บันทึกการถอดประสบการณ์ 4. ภาพกิจกรรม 5. รายงานผลการใช้ทรัพยากร 6. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการศึกษา เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่าตามหลัก 1A 3R 2 หมายถึง มีการศึกษา เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่าตามหลัก 1A 3R และมีการนำหลัก 1A 3R มาใช้อย่างน้อย 1 หลักการ 3 หมายถึง มีการศึกษา เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่าตามหลัก 1A 3R และมีการนำหลัก 1A 3R มาใช้อย่างน้อย 2 หลักการ 4 หมายถึง มีการศึกษา เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่าตามหลัก 1A 3R และมีการนำหลัก 1A 3R มาใช้อย่างน้อย 3 หลักการ 5 หมายถึง มีการศึกษา เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่าตามหลัก 1A 3R และมีการนำหลัก 1A 3R มาใช้ครบทุกหลักการ
	6. การสะท้อนถึงองค์ความรู้ หลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริที่สถานศึกษา ดำเนินการ	1. บันทึกการประชุม 2. สมุดบันทึกการเข้าศึกษาดูงาน 3. บันทึกการถอดประสบการณ์ 4. ภาพกิจกรรม 5. รายงานผลการใช้ทรัพยากร 6. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการศึกษา รวบรวม องค์ความรู้ หลักวิชาเกี่ยวข้องกับกิจกรรม โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สถานศึกษาดำเนินการ 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีรูปแบบการนำเสนออย่างน้อย 1 รูปแบบ 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีรูปแบบการนำเสนอด้วยวิธีการที่หลากหลาย อย่างน้อย 2 รูปแบบ 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีวิทยากรประจำฐานการเรียนรู้สามารถ ถ่ายทอดองค์ความรู้ วิธีการดำเนินงาน และตลอดจนผลที่ได้รับได้อย่างครอบคลุมและชัดเจน 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และมีรูปแบบการนำเสนอด้วยวิธีการที่หลากหลาย อย่างน้อย 3 รูปแบบ และมีวิทยากรประจำฐานการเรียนรู้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ วิธีการ ดำเนินงาน และตลอดจนผลที่ได้รับได้อย่างครอบคลุมและชัดเจน

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 2. การดำเนินงาน (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
<p>2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p>	<p>1. การบูรณาการกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และคุณธรรม จริยธรรม</p>	<p>1. บันทึกการประชุม 2. สมุดบันทึกการเข้าศึกษาดูงาน 3. บันทึกการถอดประสบการณ์ 4. ภาพกิจกรรม 5. แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการศูนย์การเรียนรู้ 6. อื่นๆ</p>	<p>1 หมายถึง มีการศึกษา และวางแผนการบูรณาการกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ การดำรงชีวิต และคุณธรรม จริยธรรม</p> <p>2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ การดำรงชีวิต และคุณธรรม จริยธรรม</p> <p>3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีแผนจัดการเรียนรู้/เค้าโครงการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และคุณธรรม จริยธรรม</p> <p>4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และคุณธรรม จริยธรรม</p> <p>5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสา ตลอดจนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา/พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และคุณธรรม จริยธรรม</p>
	<p>2. สื่อและแหล่งเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิตและคุณธรรม จริยธรรม</p>	<p>1. บันทึกการประชุม 2. สมุดบันทึกการใช้สื่อการเรียนรู้ 3. ภาพกิจกรรม 4. อื่นๆ</p>	<p>1 หมายถึง มีการศึกษา และวางแผนการจัดทำ/ผลิต/ใช้ สื่อการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>2 หมายถึง จัดทำ/ผลิต/ใช้ สื่อการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>3 หมายถึง จัดทำ/ผลิต/ใช้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>4 หมายถึง จัดทำ/ผลิต/ใช้/เผยแพร่ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>5 หมายถึง จัดทำ/ผลิต/ใช้/เผยแพร่ สื่อและแหล่งการเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในสถานศึกษาและหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p>

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 2. การดำเนินงาน (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
<p>2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p>	<p>3. การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม</p>	<p>1. แบบวัดและประเมินผลที่หลากหลาย 2. เกียรติบัตร โล่ รางวัล 3. ผลงานนักเรียน 4. ภาพกิจกรรม 5. อื่นๆ</p>	<p>1 หมายถึง มีการศึกษาหลักเกณฑ์/แนวทาง/วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และนำผลการประเมินมาปรับปรุง/พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และจัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและประยุกต์ใช้</p>

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 2. การดำเนินงาน (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
3. ความต่อเนื่องและยั่งยืน	1. มีการเผยแพร่การประชาสัมพันธ์ ศูนย์การเรียนรู้โครงการ เนื่องมาจากพระราชดำริของ สถานศึกษา	1. วารสาร/สิ่งพิมพ์ 2. แผ่นพับ 3. เว็บไซต์ 4. ภาพถ่ายการจัดนิทรรศการ 5. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 6. ภาพกิจกรรม 7. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการศึกษาและวางแผนเกี่ยวกับรูปแบบ/วิธีการเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ศูนย์การเรียนรู้โครงการเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่ชุมชนในท้องถิ่น เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษา 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่ชุมชนในท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษา 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจน 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย
	2. เป็นศูนย์การเรียนรู้ของ นักเรียนและชุมชน	1. สมุดบันทึกการเข้าใช้ศูนย์ฯ 2. รายงานผลการดำเนินงานของ ศูนย์การเรียนรู้ 3. ภาพกิจกรรม 4. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยกำหนดเป็น ปฏิทินการดำเนินงานการนำนักเรียนเข้าศึกษาเรียนรู้ 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และนักเรียนเข้าศึกษาเรียนรู้ใน ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสถานศึกษา 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และชุมชนเข้าศึกษาเรียนรู้ 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้จากนักเรียนและ ชุมชน 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และนำผลการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้นี้มา ปรับปรุง/พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ สถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

ด้านที่ 2. การดำเนินงาน (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
3. ความต่อเนื่องและยั่งยืน	3. มีการต่อยอด/ขยายผลจากการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. บันทึกการประชุม 2. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 3. เอกสาร/แผนพับ 4. รายงานผลการพัฒนาศูนย์ฯ 5. ภาพกิจกรรม 6. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการประชุมวางแผนเพื่อพัฒนาต่อยอด/ขยายผลจากการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 1 มีการต่อยอด/ขยายผลจากการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา 3 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 2 มีการต่อยอด/ขยายผลสู่ชุมชน 4 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีการประเมินผลการต่อยอด/ขยายผลจากการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษาและชุมชน 5 หมายถึง ดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และนำผลการประเมินมาปรับปรุง/พัฒนาเพื่อการต่อยอด/ขยายผลจากการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้ดียิ่งขึ้น
	4. ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอย่างต่อเนื่อง	1. บันทึกการประชุม 2. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 3. เอกสาร/แผนพับ 4. รายงานผลการพัฒนาศูนย์ฯ 5. ภาพกิจกรรม 6. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา 2 หมายถึง มีการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสถานศึกษาที่ต่อเนื่อง 1 ปี 3 หมายถึง มีการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสถานศึกษาที่ต่อเนื่อง 2 ปี และมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบชัดเจน 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา 5 หมายถึง มีการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสถานศึกษาที่ต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปี มีการประเมินผลการดำเนินงานและนำผล การดำเนินงานมาปรับปรุง/พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสถานศึกษา

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 3. ผลลัพธ์และความสำเร็จ

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
1. สถานศึกษา	1. มีศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. บันทึกการประชุม 2. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 3. แบบบันทึกพฤติกรรม 4. รายงานผลการพัฒนาศูนย์ฯ 5. ภาพกิจกรรม 6. อื่นๆ	1 หมายถึง สถานศึกษามีศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และเป็นไปตามเงื่อนไข 2 ประการ อย่างละ 1 ข้อ 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และเป็นไปตามเงื่อนไข 2 ประการ อย่างละ 2 ข้อ 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และเป็นไปตามเงื่อนไข 2 ประการ อย่างละ 3 ข้อ 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และเป็นไปตามเงื่อนไข 2 ประการ ครบทุกข้อ
	2. อาคารสถานที่สะอาด เป็นระบบระเบียบ พร้อมใช้งาน	1. บันทึกการประชุม 2. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 3. รายงานผลการพัฒนาอาคารสถานที่ 4. ภาพกิจกรรม 5. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการประชุมวางแผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่ให้สะอาดเป็นระบบระเบียบพร้อมใช้งานและเอื้อต่อการเรียนรู้ 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาอาคารสถานที่ให้สะอาด เป็นระบบระเบียบ พร้อมใช้งานและเอื้อต่อการเรียนรู้ 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และปฏิบัติตามแผน แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และกำกับ ติดตาม ประเมินผลการพัฒนาอาคารสถานที่ให้สะอาด เป็นระบบระเบียบ พร้อมใช้งานและเอื้อต่อการเรียนรู้ 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และดำเนินการแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ตามแนวทาง/ข้อเสนอ และรายงานให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบ

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 3. ผลลัพธ์และความสำเร็จ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
1. สถานศึกษา	3. พื้นที่ภายนอกบริเวณโรงเรียน สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ	1. บันทึกการประชุม 2. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน 3. รายงานผลการพัฒนา อาคารสถานที่ 4. ภาพกิจกรรม 5. อื่นๆ	1 หมายถึง มีการประชุมวางแผนการบริหารจัดการพื้นที่ภายนอกบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมพัฒนาพื้นที่ภายนอก บริเวณโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และปฏิบัติตามแผน แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และกำกับ ติดตาม ประเมินผลการพัฒนาพื้นที่ภายนอก บริเวณโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และดำเนินการแก้ไข/ปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินโครงการ/ กิจกรรม ตามแนวทาง/ข้อเสนอ และรายงานให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบ

ด้านที่ 3. ผลลัพธ์และความสำเร็จ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. บันทึกการถอดประสบการณ์ 2. ภาพกิจกรรมเป็นวิทยากร 3. อื่นๆ	1 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการพัฒนา/อบรม/ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจ อย่างถูกต้องเกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และสามารถแนะนำให้ข้อเสนอเพื่อปรับปรุงพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และสามารถขยายผลให้มีศูนย์การเรียนรู้โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านอื่นๆ ในสถานศึกษา
	2. ปฏิบัติตน/ดำเนินชีวิตโดยใช้ หลักทรงงาน และหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลัก คิด	1. บันทึกการถอดประสบการณ์ 2. ภาพกิจกรรมการเป็น แบบอย่างที่ดี 3. เกียรติบัตร โล่ รางวัล 4. อื่นๆ	1 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจโดยศึกษา/เรียนรู้ถึงแนวทางการนำหลักทรงงาน และ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และผู้บริหารสถานศึกษานำหลักทรงงานและหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติตนอย่างเป็นเหตุเป็นผล 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และพอประมาณกับศักยภาพของตน สอดคล้องกับ ภูมิสังคม 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้กับ ตนเอง และสถานศึกษา 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ความรู้ควบคู่กับคุณธรรมใน การดำเนินชีวิตดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ความรู้ควบคู่กับคุณธรรมในการ ดำเนินชีวิต

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 3. ผลลัพธ์และความสำเร็จ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	3. มีเจตคติที่ดีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. บันทึกการถอดประสบการณ์ 2. ภาพกิจกรรมการเป็นแบบอย่างที่ดี 3. เกียรติบัตร โล่ รางวัล 4. อื่นๆ	1 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแสดงออกด้วยความรู้ ความคิด คำพูด และความรู้สึกที่ดีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการ น้อมนำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างจริงจัง 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เป็นสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณชน โดยการประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการหรือรูปแบบที่หลากหลาย

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 3. ผลลัพธ์และความสำเร็จ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
3. ครูและบุคลากร	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. บันทึกการถอดประสบการณ์ 2. ภาพกิจกรรมเป็นวิทยากร 3. อื่นๆ	1 หมายถึง ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนา/อบรม/ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และครู บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง ครูและบุคลากรเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ บูรณาการ กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การเรียน การสอนที่ส่งเสริมทักษะการดำรงชีวิตและทักษะอาชีพ 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการดำรงชีวิตและทักษะอาชีพ
	2. ปฏิบัติตน/ดำเนินชีวิตโดยใช้ หลักทรงงาน เศรษฐกิจพอเพียง เป็น หลักคิด	1. บันทึกการถอดประสบการณ์ 2. ภาพกิจกรรมการเป็นแบบอย่าง ที่ดี 3. เกียรติบัตร โล่ รางวัล 4. อื่นๆ	1 หมายถึง ครูและบุคลากรให้ความสนใจโดยศึกษา/เรียนรู้ถึงแนวทางการนำหลักทรงงาน และ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และครู บุคลากรนำหลักทรงงานและหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติตนอย่างเป็นเหตุเป็นผล 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และพอประมาณกับศักยภาพของตน สอดคล้องกับภูมิ สังคม 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้กับตนเอง และสถานศึกษา 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ความรู้ควบคู่กับ คุณธรรมในการดำเนินชีวิต

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 3. ผลลัพธ์และความสำเร็จ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
3. ครูและบุคลากร	3. มีเจตคติที่ดีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. บันทึกการถอดประสบการณ์ 2. ภาพกิจกรรมการเป็นแบบอย่างที่ดี 3. เกียรติบัตร โล่ รางวัล 4. อื่นๆ	1 หมายถึง ครูและบุคลากรตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และครู บุคลากรสามารถแสดงออกด้วยความรู้ ความคิด คำพูด และความรู้สึกที่ดีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการ น้อมนำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างจริงจัง 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เป็นสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณชน โดยการประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการหรือรูปแบบที่หลากหลาย

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 3. ผลลัพธ์และความสำเร็จ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
4. ผู้เรียน	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. บันทึกการถอดประสบการณ์ 2. ภาพกิจกรรมเป็นวิทยากร 3. อื่นๆ	1 หมายถึง ผู้เรียนได้รับการพัฒนา/อบรม/ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับ ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และผู้เรียนสามารถถ่ายทอดได้ 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และสามารถบูรณาการสู่ทักษะการดำรงชีวิต 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และสามารถบูรณาการสู่ทักษะการดำรงชีวิตและ ทักษะอาชีพ
	2. ปฏิบัติตน/ดำเนินชีวิตโดยใช้ หลักทรงงาน เศรษฐกิจพอเพียงเป็น หลักคิด	1. บันทึกการถอดประสบการณ์ 2. ภาพกิจกรรมการเป็นแบบอย่าง ที่ดี 3. เกียรติบัตร โล่ รางวัล 4. อื่นๆ	1 หมายถึง ผู้เรียนให้ความสนใจโดยศึกษา/เรียนรู้ถึงแนวทางการนำหลักทรงงาน และ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และผู้เรียนนำหลักทรงงานและ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติตนอย่างเป็นเหตุเป็นผล 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และพอประมาณกับศักยภาพของตน ในด้านการเรียน และการดำเนินชีวิต 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีต่อ การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้กับตนเอง 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ความรู้ควบคู่กับคุณธรรม ในการดำเนินชีวิต

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 3. ผลลัพธ์และความสำเร็จ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
4. ผู้เรียน	3. มีเจตคติที่ดีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. บันทึกการถอดประสบการณ์ 2. ภาพกิจกรรมการเป็นแบบอย่างที่ดี 3. เกียรติบัตร โล่ รางวัล 4. อื่นๆ	1 หมายถึง ผู้เรียนตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และผู้เรียนสามารถแสดงออกด้วยความรู้ ความคิด คำพูด และความรู้สึกที่ดีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการ น้อมนำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างจริงจัง 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เป็นสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณชน โดยการประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการหรือรูปแบบที่หลากหลาย

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 3. ผลลัพธ์และความสำเร็จ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
5. ชุมชน และเครือข่าย	1. เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนและเครือข่าย	<ol style="list-style-type: none"> 1. บันทึกร่องรอยการเข้าใช้ศูนย์การเรียนรู้ 2. รายงานผลการพัฒนาศูนย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ 3. ภาพกิจกรรม 4. หนังสือราชการ 5. อื่นๆ 	<ol style="list-style-type: none"> 1 หมายถึง มีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และชุมชนและเครือข่ายเห็นความสำคัญ ศึกษาดูงานศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และมีการบันทึกร่องรอยการใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และมีการประเมินความพึงพอใจของชุมชนต่อการใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และมีการรายงานให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบ
	2. ชุมชนและเครือข่ายให้การยอมรับ	<ol style="list-style-type: none"> 1. บันทึกร่องรอยการเข้าใช้ศูนย์การเรียนรู้ 2. รายงานผลการพัฒนาศูนย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ 3. ภาพกิจกรรม 4. หนังสือราชการ 5. อื่นๆ 	<ol style="list-style-type: none"> 1 หมายถึง มีชุมชนและเครือข่ายเข้ามาศึกษาเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และมีการบันทึกร่องรอยการเข้ามาศึกษาเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และชุมชนให้การส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากร วิทยากร งบประมาณ 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และชุมชนให้การยอมรับโดยการยกย่อง ชมเชย หรือ มอบเกียรติบัตร โล่ รางวัล 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และมีการประเมินผลความพึงพอใจ และรายงานให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบ

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านที่ 3. ผลลัพธ์และความสำเร็จ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้ที่	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การพิจารณา
5. ชุมชน และเครือข่าย	3. มีเจตคติที่ดีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1. บันทึกร่องรอยการเข้าใช้ศูนย์การเรียนรู้ 2. รายงานผลการพัฒนาศูนย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ 3. ภาพกิจกรรม 4. หนังสือราชการ 5. อื่นๆ	1 หมายถึง ชุมชนและเครือข่ายตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสถานศึกษา 2 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 1 และชุมชน เครือข่ายสามารถแสดงออกด้วยความรู้ ความคิด คำพูด และความรู้สึกที่ดีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 2 และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการ น้อมนำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่การปฏิบัติในชุมชนหรือให้ความช่วยเหลือสถานศึกษาในการส่งเสริม/พัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อย่างจริงจัง 4 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 3 และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เป็นสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดในสถานศึกษา/ชุมชน 5 หมายถึง ดำเนินตามเกณฑ์คุณภาพ 4 และมีส่วนร่วมในการเผยแพร่กิจกรรม ตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สู่สาธารณชนโดยการประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการหรือรูปแบบที่หลากหลาย

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ภาคผนวก

ตัวอย่างโครงการตามพระราชดำริ

ตัวอย่างโครงการตามพระราชดำริ โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

ความเป็นมา

เป็นโครงการแรกที่เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ.2553 โดยมุ่งเน้นให้นักเรียน ครู และผู้ปกครอง ร่วมกันทำการเกษตรในโรงเรียน แล้วนำผลผลิตที่ได้มาประกอบเป็นอาหารกลางวัน โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานเงิน สิ่งของ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ วัสดุอุปกรณ์ การเกษตร และอุปกรณ์การประกอบอาหารให้แก่โรงเรียนในโครงการ การดำเนินงานของโครงการนี้ นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันแล้ว ยังทำให้เด็กนักเรียนได้รับความรู้ด้าน โภชนาการและด้านการเกษตรแผนใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ประกอบเป็นอาชีพได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนมีอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการบริโภคตลอดปีการศึกษา โดยใช้ ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตขึ้นภายในโรงเรียนมาประกอบอาหาร

กิจกรรมสำคัญ

1. พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
2. ผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการในโรงเรียน ทั้ง เนื้อสัตว์ ปลา ถั่วเมล็ดแห้ง พืชผักและผลไม้ที่ หลากหลายเหมาะสมกับท้องถิ่นโดยเฉพาะกล้วยและมะละกอ โดยใช้รูปแบบการเกษตรแบบ ผสมผสานและชีววิถี ให้มีผลผลิตที่หลากหลายหมุนเวียนกันอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับแผนการ ประกอบอาหารของโรงเรียน
3. ส่งเสริมการถนอมอาหารที่มีเหลือใช้ เพื่อเก็บไว้ใช้ในฤดูขาดแคลน
4. ประกอบอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่มีคุณค่า และถูกสุขลักษณะ
5. เฝ้าระวังและติดตามทางโภชนาการ รวมทั้งการตรวจสอบสุขภาพและปรับปรุงภาวะโภชนาการของ นักเรียนและของชุมชน
6. จัดการเรียนการสอนเรื่องเกษตรและโภชนาการในโรงเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมของโครงการ

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน

ความเป็นมา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักถึงปัญหาการระบาดของโรคคอพอกเนื่องมาจากการขาดสารไอโอดีน ทั้งจากรายงานของกระทรวงสาธารณสุข และจากการที่พระองค์ทรงพบเห็นในระหว่างเสด็จฯ เยี่ยมเด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จึงมีพระราชดำริที่จะดำเนินการเพื่อช่วยแก้ไขปัญหานี้ โดยเสริมการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2533 โดยคาดหวังว่า หากมีการดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคขาดสารไอโอดีนได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องแล้ว ก็จะเป็นการช่วยแก้ปัญหาสาธารณสุขของประเทศโดยรวมได้

วัตถุประสงค์

เพื่อควบคุมป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคขาดสารไอโอดีนในพื้นที่ทุรกันดาร

กิจกรรมในโรงเรียน

1. ดื่มน้ำเสริมไอโอดีนเป็นประจำทุกวัน
2. ส่งเสริมการใช้เกลือเสริมไอโอดีนปรุงอาหารกลางวันเป็นประจำทุกวัน
3. ฝ้าระวังโรคขาดสารไอโอดีน โดยตรวจคอพอกในเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาทุกคน
4. อบรมให้ความรู้แก่เด็กนักเรียน เรื่องโรคขาดสารไอโอดีน

กิจกรรมในหมู่บ้าน

1. อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องโรคขาดสารไอโอดีน
2. รณรงค์การใช้เกลือเสริมไอโอดีนและ/หรือน้ำหยดไอโอดีนในน้ำปลาสำหรับปรุงอาหารในครัวเรือนเป็นประจำทุกวัน

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร

ความเป็นมา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงตระหนักว่าการที่คนเราจะมีภาวะโภชนาการและสุขภาพอนามัยดีนั้น จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา นั่นคือแม่จะต้องมีภาวะโภชนาการและสุขภาพอนามัยดีด้วย ถ้าแม่ขาดสารอาหารก็จะส่งผลกระทบต่อเด็กที่จะเกิดออกมา ทั้งด้านการเจริญเติบโต และพัฒนาการของร่างกายและสมอง ดังนั้นจึงมีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการนี้ขึ้น ในปี พ.ศ.2539

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้หญิงมีครรภ์ หญิงให้นมบุตร และเด็กทารกแรกเกิดจนถึงอายุ 3 ปีที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ได้รับบริการที่เหมาะสม และได้รับความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ เพื่อช่วยให้แม่มีภาวะโภชนาการและสุขภาพอนามัยที่ดี เด็กเกิดรอด มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการได้เต็มศักยภาพ

กิจกรรมสำคัญ

1. การให้บริการการดูแลอนามัยและเด็กขั้นพื้นฐาน โดยแสวงหากคนในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการ แล้วอบรมผู้ให้บริการ ทั้งด้านความรู้ วิธีการและเทคนิคต่างๆเกี่ยวกับการให้บริการงานอนามัยแม่และเด็ก และการส่งเสริมโภชนาการ ให้มีการประสานงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตลอดจนสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการให้บริการ
2. รณรงค์ให้ประชาชนร่วมดูแลแม่และเด็กทั้งในครอบครัวของตนเองและชุมชน
3. สนับสนุนอาหารเสริมและยาที่จำเป็นแก่แม่และเด็ก
4. ศึกษาวิจัยเพื่อหาวิธีการในการให้บริการที่เหมาะสมต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชนในบางพื้นที่ ได้แก่ ชาวไทยภูเขา และชาวไทยมุสลิม

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา

ความเป็นมา

เป็นโครงการที่ดำเนินการขึ้นในปี พ.ศ.2526 เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารซึ่งประสบกับความขาดแคลนในหลายๆด้าน ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับอย่างถูกต้อง ด้วยวิธีการและเทคโนโลยีที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในวิชาการอย่างดี พร้อมทั้งจะไปศึกษาต่อในระดับสูงต่อไปได้เท่าเทียมกับคนอื่นๆและช่วยให้ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งไม่ได้มีอาชีพครูโดยตรงทำหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

กิจกรรมสำคัญ

1. พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู
2. ปรับปรุงอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม โดย
 - 2.1 สนับสนุนสิ่งจำเป็นในการปรับปรุงอาคารสถานที่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเพื่อเกื้อหนุนให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 - 2.2 รณรงค์การพัฒนาโรงเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการเรียน
3. จัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน โดย
 - 3.1 จัดหาแบบเรียนที่ทันสมัยให้แก่โรงเรียนให้ทันเวลา
 - 3.2 สนับสนุนการจัดทำสื่อการสอนโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น
4. จัดกิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน และให้ผู้ทรงคุณวุฒิประจำท้องถิ่นได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมนิยม ประเพณี ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. จัดให้มีการเรียนการสอนในกิจกรรมร่วมหลักสูตร โดยเน้นไปที่กิจกรรมการเกษตร การอาชีพ การสหกรณ์ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและอื่นๆ
6. จัดการเรียนการสอนทางไกล
7. จัดห้องสมุดให้เป็นที่สำหรับการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนและชุมชน

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ความเป็นมา

จากการที่ทรงประจักษ์ว่า เด็กนักเรียนในโรงเรียนในท้องถิ่นทุรกันดาร เมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว ส่วนใหญ่จะไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูง เนื่องจากทางบ้านมีฐานะยากจนและตามชายแดนมักไม่มีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับสูง จึงมีพระราชประสงค์จะพระราชทานพระราชานุญาตให้ให้นักเรียนเหล่านั้นได้มีโอกาสศึกษาต่อตามระดับสติปัญญาและความเหมาะสมและโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินโครงการนี้ขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2531

วัตถุประสงค์

เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนที่มีฐานะยากจนในถิ่นทุรกันดารได้รับการศึกษาต่อตามความสามารถและกลับไปช่วยพัฒนาชุมชนในถิ่นทุรกันดาร

กิจกรรมสำคัญ

1. คัดเลือกนักเรียนในท้องถิ่นทุรกันดารเข้าเป็นนักเรียนในพระราชานุเคราะห์
2. จัดอบรมประจำปีเพื่อชี้แจง แนะนำแนวทางปฏิบัติตัวของนักเรียน ปลุกฝังอุดมการณ์ ความสำนึกในความเป็นไทย ให้มีความรักในถิ่นที่อยู่ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
3. พัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน โดย
 - 3.1 ติดตาม ตรวจสอบเยี่ยมนักเรียน
 - 3.2 จัดสอนเสริม หรือฝึกอบรมเพิ่มเติม
 - 3.3 จัดอบรมและแนะแนวการศึกษาต่อ
4. กำหนดแผนการศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชนในถิ่นทุรกันดาร สำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาของนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ต่อไป
5. ส่งเสริมให้นักเรียนมีงานทำตามคุณวุฒิของนักเรียน
6. ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ ด้านการเรียน การเงิน ตลอดจนการแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพนักเรียน

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการฝึกอาชีพ

ความเป็นมา

เป็นโครงการที่โปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการในปี พ.ศ. 2531 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกอาชีพให้กับศิษย์เก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ไม่อาจศึกษาในระดับสูงต่อไปได้ และเน้นให้มีการฝึกอาชีพที่เหมาะสมสำหรับท้องถิ่นนั้นๆ ในระยะเริ่มแรกให้จัดทำในโรงเรียนทดลองก่อนภาคละ 1 โรงเรียน โดยมีกรมอาชีวศึกษาเข้าไปสนองพระราชดำริฯ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนในโรงเรียนมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
2. เพื่อให้เยาวชนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมีวิชาชีพติดตัวและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

กิจกรรมสำคัญ

1. ฝึกทักษะและความรู้ด้านวิชาชีพให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน
2. ส่งเสริมอาชีพให้แก่เยาวชนในท้องถิ่น
3. ส่งเสริมความร่วมมือจากภาคเอกชน
4. ดำเนินงานฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพนักเรียนเก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการส่งเสริมสหกรณ์

ความเป็นมา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเล็งเห็นว่า การปลูกฝังสหกรณ์แก่เด็กและเยาวชน โดยเริ่มจากโรงเรียนเป็นอันดับแรก จะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกลุ่มของเด็กนักเรียน ตลอดจนครูและประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การรวมกลุ่มกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น จึงมีพระราชกระแสกับอธิบดีกรมตำรวจ ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านภูต่าง อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2534 ให้ดำเนินการสหกรณ์ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และมีพระราชกระแสกับอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2534 ให้ส่งเสริมวิธีสหกรณ์ให้แพร่หลายไปยังเด็กนักเรียน จึงได้เริ่มดำเนินโครงการส่งเสริมสหกรณ์ตั้งแต่นั้นมา

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมความรู้ และทักษะด้านสหกรณ์ และสร้างลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับอุดมการณ์สหกรณ์ให้แก่เด็กนักเรียน

กิจกรรมสำคัญ

1. จัดการเรียนการสอนวิชาสหกรณ์
2. จัดให้มีกิจกรรมสหกรณ์ภาคปฏิบัติ เช่น กิจกรรมร้านค้า กิจกรรมออมทรัพย์ และกิจกรรมการเกษตร เพื่อเป็นการฝึกทักษะของนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ตามความพร้อมของแต่ละโรงเรียน
3. จัดให้มีการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ตัวอย่าง

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความเป็นมา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ่ารุงที่ 107 บ้านห้วยจะค่าน ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2530 มีพระราชดำริให้ดำเนินการปลูกฝังการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้นักเรียน และให้โรงเรียนปลูกสะเดา ซึ่งนอกจากจะนำมาประกอบเป็นอาหาร อาศัยเป็นร่มเงาแล้ว เมล็ดสะเดายังใช้ในการป้องกันกำจัดแมลงในผักได้ด้วย ซึ่งไม่มีสารพิษตกค้างและทำลายสภาพแวดล้อมเหมือนสารเคมีทั่วไป จากพระราชดำเนียงข้างต้น จึงได้ขยายกิจกรรมออกไปยังโรงเรียนอื่นด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน เยาวชน และประชาชน ในพื้นที่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมสำคัญ

1. จัดการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน
2. ให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. ดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตัวอย่างเช่น
 - 3.1 ใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับปรุงบำรุงดิน และลดการใช้สารเคมี
 - 3.2 ปลูกไม้ใช้สอย
 - 3.3 สานิตและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก
 - 3.4 พัฒนาป่าชุมชนในพื้นที่
 - 3.5 บริหารจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ